

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

1 верасня

XX ДЗЕНЬ БЕЛАРУСКАГА ПІСЬМЕНСТВА КААРДЫНАТЫ — БЫХАЎ

АРЛЕН КАШКУРЭВІЧ: ПРАЙШОЎ ПРАЗ ВЕРНАСЦЬ

— Твой малюнак тушу "Збіральнік зорак"... Хто гэты босы дзівак з покрывам у руках, які ўглядаецца ў зорнае неба?

— У мастацтве нельга расказаць усё словамі... У мастацтве павінна прысутнічаць тайна... Ну, што да майго "дзівака", дык ён імкнецца адшукаць ісціну, адкрыць нешта незвычайнае, неспасцігнутае. Бо зорнае неба, сусвет, космас — заўсёды тайна. А тайну хочацца разгадаць...

— Як узнікла задума ілюстраваць, дакладней, інтэрпрэтаваць Новы Запавет? Гэта была замова, або ты сам падспудна ўвайшоў у кола адвечных агульначалавечых праблем?

— Ілюстраванне Евангелля — гэта мой "унутраны" заказ. Я да яго даўно рыхтаваўся. Але, безумоўна, тут адыграла ролю маё сяброўства з Мітрапалітам Антоніем, папярэднікам Уладзікі Філарэта, з якім мяне пазнаёміў Уладзімір Караткевіч. Антоній быў цікавым чалавекам, мецэнатам, эстэтам, які глыбока разумеў і любіў мастацтва. Памятаю ў яго хатняй царкве ля абразоў стаялі дзівосныя ружы...

"У мастацтве нельга расказаць усё словамі... У мастацтве павінна прысутнічаць тайна... Зорнае неба, сусвет, космас — заўсёды тайна. А тайну хочацца разгадаць..."

Арлен КАШКУРЭВІЧ
(1929 — 2013)

Менавіта ён першым падарыў мне Біблію, якую я захоўваю як каштоўную рэліквію...

— Той Чалавек у ліфце, нібыта ў камеры-адзіночцы... Вельмі яскравы вобраз. Мне яшчэ запаў у душу твой ліст "Легенда" — дыялог старой і гругана... Як ён нарадзіўся?

— Мне цяжка адказаць на гэтае пытанне: задума ўзнікла дзіўным чынам, нібы нечакана, сама па сабе, без бачнага штуршка або пэўнай матывацыі. Так, гэта сапраўды дыялог. Пра вечнасць. Я наогул люблю маляваць старых жанчын: на іх ёсць асаблівы адбітак лёсу. І ўпершыню я гэты вобраз увасобіў у даўнім аркушы пра партызанскіх маці, якія заскарулімі пальцамі набіваюць патронамі аўтаматныя дыскі і кулямётныя стужкі. З таго часу шмат рысаваў з натуры пажылых кабет... А груган у "Легендзе" сімвалізуе мудрасць і вечнасць.

— Як ставішся да сённяшняй беларускай графікі?

— Вось трапіў сёлета на прагляд дыпломных работ у Акадэміі мастацтваў. І ведаеш, што ўразіла? Рамяство ў маладых высокае, а мысліць яны не ўмеюць... Гэта значыць, што для іх перш-наперш — форма, пластычныя задачы. І — вельмі шмат кан'юнктуры. Хлопцы адораныя, але арыентаваныя нібы на заходняга глядача. Для іх мастацтва — больш гульня. А для мяне — місія...

— Што цябе сёння найбольш хвалюе ў нашай выяўленчай культуры?

— Усяго не пералічыць. Але найбольш — заняпад беларускай кніжнай графікі, якая калісьці была ў авангардзе лепшых узораў савецкага кніжнага афармлення. Гэта нават не праблема, а трагедыя нацыянальнага кніжнага мастацтва. А мастацтва не можа існаваць без падтрымкі дзяржавы. Але дзяржава пакуль маўчыць...

(З інтэр'ю Барысу Крэпаку для газеты "Культура" ў 1999 годзе.)

С. 6

Замак і ваколле:
перспектыва
тураб'екта

С. 4 — 5

Чаму стол
Караткевіча
не трапіў
у музей?

С. 3

Рэакцыя
на рэдакцыю:
што цікавіць
чытачоў
у Сеціве?

С. 4 — 5

Апостал,
які стаў
Аракулам

С. 8

Сцяна перад
"новай драмай"

С. 7

Арлен Кашкурэвіч.
Ілюстрацыя да аповесці
"Дзікае паляванне караля Стаха"
Уладзіміра Караткевіча.

МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ: ІНТЭРАКТЫЎНАЯ РЭАЛЬНАСЦЬ НОВАЙ ЭКСПАЗІЦЫІ

Фота Кастуся АНТАНОВІЧА

С. 13

Удзельнікам і гасцям урачыстасцей Дня беларускага пісьменства

Паважаныя сябры!

Сардэчна віншую вас са святам — Днём беларускага пісьменства.

Гэта адметная падзея ў культурным жыцці дзяржавы. Свой шлях за дваццаць гадоў свята прайшло праз усю краіну. Сёлета яго сустрэае гасцінная Быхаўская зямля. Юбілейнае святкаванне Дня беларускага пісьменства яшчэ раз звяртае нас да каштоўнасцей, якія закладзены ў кнігах: павага да простага чалавека, маральная чысціня і самаадданая любоў да роднай зямлі.

Сімвалічна, што Дзень беларускага пісьменства супадае ў гэтым годзе з Днём ведаў. Для беларусаў слова, веды, духоўныя каштоўнасці заўсёды былі асновай дзяржаўнага развіцця, апорай у пераадоленні цяжкасцей і перашкод.

Дзень беларускага пісьменства — добрая нагода для кожнага з нас успомніць шматвекавыя нацыянальныя традыцыі, асэнсаваць іх месца ў сучаснасці. Беларусь ведае свае духоўныя карані, зберагае дасягненні мінулых пакаленняў і на гэтым грунтоўным падмурку ўпэўнена крочыць у будучыню.

Шчыра жадаю ўсім удзельнікам і гасцям урачыстых мерапрыемстваў шчасця, згоды, плённай працы і добрабыту.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь
Аляксандр ЛУКАШЭНКА

Фестываль

"Magnificat-2013" пераносіцца

Магчымым часам правядзення Міжнароднага каталіцкага фестывалю хрысціянскіх фільмаў і тэлепраграм стане сёлета лістапад або снежань. Пра гэта карэспандэнт "К" паведаміў няўменны дырэктар кінафоруму, рэжысёр Юрый Гарулёў.

Як было абвешчана на афіцыйным сайце фестывалю, правядзенне бягучага "Магніфіката" апынулася пад пагрозай зрыву ў выніку страты дапамогі галоўнага спонсара. Пастаянны партнёр кінафоруму, які падтрымліваў яго цягам многіх гадоў, нечакана прыняў рашэнне спыніць супрацоўніцтва з "Магніфікатам".

— На бягучы кінафестываль мы атрымалі каля 50 работ з 13 краін, — распавядае Юрый Гарулёў. — Усё ішло згодна з арганізацыйным сцэнарыем, але нечаканая навіна прымусіла нас змяніць планы. Усе затраты, якія датычыліся перакладаў стужак, выдання каталога, і г.д. — усё завісла ў паветры...

Зараз аргкамітэт вядомага кінафоруму, які амаль за дзесяцігоддзе сваёй працы стаў вядомым культурным брэндам, шукае выйсце з сітуацыі, што склалася.

— Для Глыбоцкага раёна "замарожаны" стан фестывалю — таксама не радасць, — адказаў дырэктар на пытанне наконт зацікаўленасці ў культурнай падзеі ўлад Глыбокага. — Але цалкам "закрыць" усе выдаткі яны не могуць. Акрамя таго, неабходна думаць і пра далейшы лёс фестывалю, а значыць, трэба шукаць новага спонсара...

Зараз на сайце "Магніфіката" размешчаны спіс фільмаў, дасланы на форум. Сярод іх — нашумелыя работы беларускіх і замежных кінематаграфістаў.

Нагадаем, што сёлета Міжнародны каталіцкі фестываль хрысціянскіх фільмаў і тэлепраграм "Magnificat" мае адбыцца ў дзевяты раз.

Д.А.

Аб'ява*

Стыпендыяльная праграма Міністра культуры і нацыянальнай спадчыны Рэспублікі Польшча "Gaude Polonia"

Нацыянальны цэнтр культуры аб'яўляе конкурс на атрыманне стыпендыі на шасцімесячны курс навучання ў Польшчы ў рамках стыпендыяльнай праграмы Міністра культуры і нацыянальнай спадчыны Рэспублікі Польшча "Gaude Polonia".

Праграма "Gaude Polonia" прызначана для маладых дзеячаў культуры і перакладчыкаў з краін Цэнтральнай і Усходняй Еўропы.

Курс навучання ў Польшчы пачнецца 1 лютага і будзе доўжыцца да 31 ліпеня 2014 года. Набор удзельнікаў ажыццяўляецца на конкурснай аснове. Кандыдаты павінны валодаць польскай мовай на базавым узроўні.

Заяўкі прымаюцца да 15 кастрычніка 2013 года.

Падрабязную інфармацыю аб праграме і бланкі анкет можна атрымаць на інтэрнэт-старонцы

<http://www.nck.pl/kategorie/gaudepolonia.html>

і ў Нацыянальным цэнтры культуры ў Варшаве

(тэл.: +48-22-210-01-21, e-mail: bogumila.berdychowska@nck.pl),

а таксама ў Польскім Інстытуце ў Мінску

(Мінск, вул. Валадарскага, 6; тэл.: (8017) 200-63-78, (8017) 200-95-81).

3 першых вуснаў

Пытаннем культурнага ўзаемадзеяння ў краінах СНД прысвечана чарговае пасяджэнне Кансультатыўнага савета па справах беларусаў замежжа пры Міністэрстве культуры нашай краіны, якое 13 — 14 верасня пройдзе ў Мінску. Дырэктар Рэспубліканскага цэнтра нацыянальных культур падзяліўся падрабязнасцямі мерапрыемства.

Савет беларусаў

Міхаіл РЫБАКОЎ, дырэктар Рэспубліканскага цэнтра нацыянальных культур:

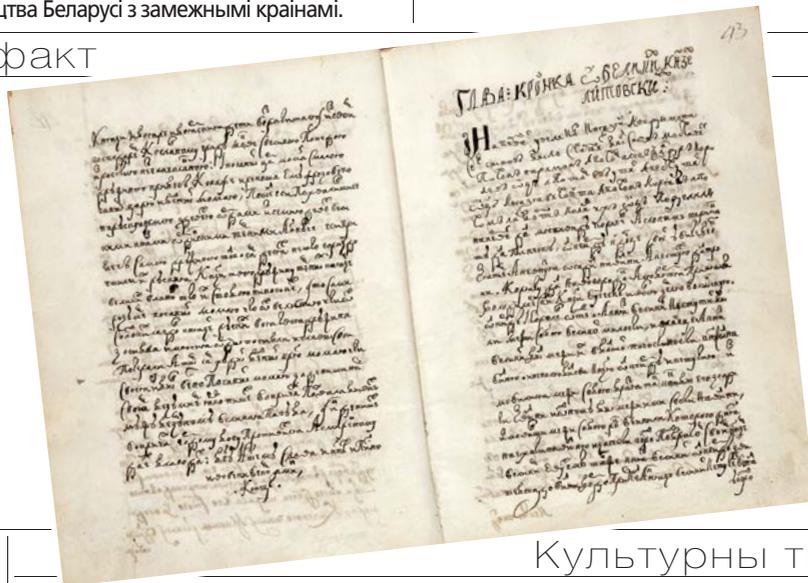

— У памяшканні будынка Выканаўчага камітэта СНД у Мінску пройдзе чарговае, чацвёртае па ліку, пасяджэнне Кансультатыўнага савета па справах беларусаў замежжа пры Міністэрстве культуры. У цэнтры ўвагі ўдзельнікаў першага дня мерапрыемства, сярод якіх — айчыныя навукоўцы і, вядома ж, суайчыннікі з краін блізкага і далёкага замежжа, будзе пытанне міжкультурнага дыялога краін Садружнасці. У сваю чаргу, 14 верасня нашы суайчыннікі падзяляцца сваімі клопатамі. У рамках пасяджэння каштоўныя прызы конкурсу на лепшы прыклад папулярызацыі беларускай культуры ў краінах пражывання знойдуць сваіх пераможцаў. Акрамя таго, у гэты ж дзень запланавана адкрыццё Х Рэспубліканскага фестывалю нацыянальных культур, мерапрыемства якога пройдзе як у сталіцы нашай краіны, так і ў абласных ды раённых цэнтрах. Завершыцца ж фестываль па традыцыі вялікай святочнай праграмай у наступным годзе ў Гродне.

Замест знаёмства з беларускімі рэгіёнамі сёлета нашы замежныя суайчыннікі, якія будуць удзельнічаць у пасяджэнні Кансультатыўнага савета, змогуць пазнаёміцца з цікавай праграмай Дня горада Мінска, што якраз у гэты час будзе святкаваць свой дзень нараджэння...

Нагадаем, Кансультатыўны савет па справах беларусаў замежжа пры Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь павінен спрыяць паляпшэнню ўзаемадзеяння і аказання канкрэтнай дапамогі з боку дзяржаўных органаў нашай краіны грамадскім арганізацыям беларусаў замежжа, а таксама выкарыстанню патэнцыялу беларускай дыяспары ў развіцці супрацоўніцтва Беларусі з замежнымі краінамі.

Фотафакт

Фрагмент Баркалабаўскага летапіснага спісу з пачаткам Хронікі вялікіх князёў літоўскіх. Гэты тэкст ніколі раней не публікаваўся. А Нацыянальная бібліятэка Беларусі падрыхтавала два тамы перавыдання помніка. У першым — факсімільна, а ў другім — узноўлены тэкст і навуковы матэрыял.

Пасля падзеі

Пяць дзён славістыкі ў Мінску

Усяго некалькі дзён таму Мінск з'яўляўся навуковым цэнтрам славістыкі. Вядучыя спецыялісты ў рамках XV З'езда славістаў падзяліліся ў семінарах, "круглых сталах" ды сустрэчах. Знайшлі навукоўцы час і падзяліцца з карэспандэнтам "К" сваімі думкамі, што з'явіліся пад час З'езда, а таксама ацэнкай узроўню даследаванняў беларускай мовы, літаратуры і славістыкі ў цэлым.

Аляксандр КРАВЕЦКІ, кіраўнік навуковага цэнтра па вывучэнні царкоўнаславянскай мовы Інстытута рускай мовы імя Вінаградава Расійскай акадэміі навук:

— Міжнародныя з'езды славістаў гістарычна з'явіліся як спосаб усведамлення адзінства славянскіх народаў, агульнасці моў і культур. Таксама гэта ўсведамленне таго, чым мы падобныя і не падобныя. Для такой пазіцыі трэба вырашыць вялікую колькасць тэхнічных пытанняў, у тым ліку — праводзіць аналіз адрозненняў і падабенстваў славянскіх моў. Вельмі радуе, што ў навукальных і навуковых установах Еўропы сёння актыўна вывучаюцца дыялектныя асаблівасці нашых моў, шляхі міграцыі народаў...

Дзітрых ШОЛТА-ШОЛЬЦЭ, член Міжнароднага камітэта славістаў, дырэктар Цэнтра славянскай культуры, Германія

— У Берлінскім Інстытуце літаратуразнаўства пазнаёміўся з творчасцю ўсходнееўрапейскіх пісьменнікаў, у тым ліку беларускіх. На жаль, сёння не так часта выходзяць з друку на нямецкай мове творы славянскіх літаратараў. Усё залежыць ад фінансавых сродкаў: выдаецца тое, што прыносіць прыбытак. У Германіі, няхай і не шырокаму колу чытачоў, вядомы імёны Максіма Танка, Васілія Быкава. Іх кнігі можна знайсці ў лепшых нямецкіх бібліятэках. Цікаваць у Германіі да славянскай культуры цягам апошніх дваццаці гадоў толькі расце. У многіх універсітэтах вучацца студэнты-славісты. Людзі часцей падарожнічаюць па Усходняй Еўропе, наведваюць пераважна Польшчу, Славакію і Чэхію. Спадзяюся, што ў бліжэйшы час і ў Беларусі вырасце колькасць нямецкіх турыстаў...

Пётр БУНЯК, старшыня Славістычнага таварыства Сербіі:

— Ва Усходняй Еўропе сёння склалася тэндэнцыя шырокага выкарыстання англійскай мовы. Многія мяркуюць, што іншыя вучыць не патрэбна. Вядома, гэтую мову ведаць трэба, але, разам з тым, вельмі добра ведаць і славянскія мовы, таму што па-англійску не адлюструеш усе адметнасці нашых супольных традыцый. Але яшчэ больш дзіўна было назіраць, што беларусы вельмі мала карыстаюцца сваёй прыгожай і адметнай мовай. Хацелася б спадзявацца, што гэтая сітуацыя неўзабаве выправіцца...

Алена КАНИЦКАЯ, дырэктар Рускага культурнага цэнтра ў Літве:

— Акрамя навуковых сустрэч, якімі былі насычаны дні З'езда, вельмі спадабаліся надзвычай карысныя для мяне экскурсіі па Беларусі, якія дазволілі бліжэй пазнаёміцца з вашай культурай. Яшчэ раз пераканалася, што менавіта культура і гуманістыка ствараюць падмурак любой дзяржавы...

Мілан ГУРЧЫНАЎ, акадэмік Македонскай акадэміі навук і мастацтваў:

— Яшчэ летас у складзе Міжнароднага камітэта славістаў атрымалася наведаць Беларусь і пазнаёміцца з вашымі літаратуразнаўцамі. Яны заразілі мяне адной ідэяй, якую я агучыў у сваім дакладзе, прысвечаным параўнанню беларускай і македонскай літаратур XX стагоддзя. Я зрабіў выснову, што ў такіх славянскіх народаў, як нашы, шмат агульных рыс. Пад час З'езда яшчэ раз пераканалася: у славянскіх народаў — багатыя традыцыі, пра якія, на жаль, мала ведаюць. Задаволены, што атрымалася пазнаёміцца з культурай беларусаў...

Кастусь АНТАНОВІЧ

Этнапраект і "Сустрэчы..."

Польшча

На пачатку верасня ў варшаўскай галерэі ў рамках фестывалю "WAWA Design Festival" адбудзецца адкрыццё выстаўкі беларускага дызайну і мастацтва. Упершыню маюць прадставіць экспазіцыю дызайнерскіх і архітэктурных праектаў, створаных удзельнікамі трэцяга "Этнапраекта" — маладымі дызайнерамі з Беларусі і Польшчы — па выніках двухтыднёвага тура па дзвюх краінах, пад час якога ўдзельнікі наведваюць дызайн-семінары, лекцыі і практычныя заняткі з этна-тэматыкай. Асобнае месца на выстаўцы будзе адвездзена сучаснаму беларускаму плакату.

Узбекістан

У IX Міжнародным музычным фестывалі "Мелодыі Усходу", што днямі завяршыўся ў Самаркандзе, прыняў удзел фальклорны калектыў "Купалінка" Беларускага культурнага цэнтра "Світанак" з Ташкента. Выступленне ансамбля на фэсце, які праходзіў пад патранатам UNESCO, было прысвечана 20-годдзю ўсталявання беларуска-ўзбекскіх дыпламатычных стасункаў.

Расія

VIII Міжнародны фестываль "Моладзь — за Саюзную дзяржаву" пройдзе 15 — 20 верасня ў Растове-на-Доне і збярэ маладых выканаўцаў з Расіі, Беларусі, Казахстана, Украіны і Балгарыі. У яго праграме — канцэрты, сустрэчы са студэнтамі ВНУ, папулярнымі выканаўцамі эстрадных песень, Вечар дружбы моладзі Беларусі і Расіі, маладзёжная канцэртная эстафета ў гарадах Растоўскай вобласці. Цэнтральнай падзеяй форуму па традыцыі стане конкурс выканаўцаў маладзёжнай песні.

Украіна

Фальклорны ансамбль "Купалінка" Беларускай дзяржаўнай філармоніі з 8 па 12 верасня з канцэртнай праграмай прыме ўдзел у III Міжнародным фестывалі культуры і мастацтва "Сустрэчы сяброў", які адбудзецца ў Адэсе. Яго мэта — умацаванне агульнай культурнай прасторы краін СНД, развіццё культурных сувязей паміж краінамі Садружнасці. У рамках фестывалю плануецца правядзенне канцэртных і тэатральных мерапрыемстваў з удзелам мастацкіх калектываў і выканаўцаў з Беларусі, Азербайджана, Арменіі, Расіі, Таджыкістана, Украіны, а таксама Грузіі.

Падрыхтавала Вольга НАВІЦКАЯ

Культурны твітар: мы ў свеце

Фотасюжэт нумара

Быхаў запрашае!

Наш фотакарэспандэнт Юрый ІВАНОЎ наведаў Быхаў, які стаў сёлетняй сталіцай Дня беларускага пісьменства, за колькі дзён да пачатку ўрачыстасцей. Яго аб'екты зафіксаваў тэма змены, што адбыліся ў горадзе.

Працяг фотарэпартажу з Быхава — на стар. 12.

Трэба абмеркаваць!

Чаму стол Караткевіча не трапіў у музей?

Жылі-былі ў горадзе Мінску ў доме на рагу вуліц імя класікаў навуковага камунізму Карла Маркса і Фрыдрыха Энгельса два класікі беларускай літаратуры — Уладзімір Караткевіч і Вячаслаў Адамчык. І вось з нейкай нагоды падарыў Караткевіч Адамчыку свой рабочы стол, за якім напісаў нямала эпохальных твораў. Вядома, што Вячаслаў Уладзіміравіч, як і Уладзімір Сямёнавіч, скарыстоўваў падараную мэблю па творчым прызначэнні, а потым стол трапіў на лецішча Адамчыкаў. Надыйшоў час, калі Адам Глобус, сын Вячаслава Адамчыка, вырашыў, што артэфакт мусіць належаць не прыватнай асобе, а грамадству, і абвясціў, што аддаць стол "у добрыя рукі": у які-небудзь музей або іншую прыстойную ўстанову. Здавалася б, навуковыя ды культурныя інстытуцыі мусілі адарваць рэліквію, як кажуць, з рукамі, а Глобусавы мабільнік — расплаціцца ад тэлефанаванняў. Ажно не: прапановай зацікавіўся толькі Музей Караткевіча ў Оршы. Але паколькі Адам Глобус паставіў умовай тое, што стол павінен застацца ў Мінску, аршанцам адмовілі. Рэліквія знайшла прытулак у кнігарні-кавярні "У". Паспрабуем высветліць, чаму музейшчыкі, якія справядліва наракаюць на адсутнасць сродкаў для набыцця экспанатаў, не захацелі браць тое, што аддавалі задарма.

Лідзія МАКАРЭВІЧ,
дырэктар Дзяржаўнага
музея гісторыі
беларускай літаратуры:

Ірына ГАЕЎСКАЯ,
загадчык аршанскага
Музея Уладзіміра
Караткевіча:

— Да нас Глобус не звяртаўся. Не было такога, каб ён нам прапанаваў, а мы адмовіліся. Можа, з кім іншым ён веў перамовы, але з Музеям гісторыі беларускай літаратуры — не. Беручы да ўвагі праблемы папаўнення музейных фондаў, мы ад падарунка не адмовіліся б. Нават прытым, што нам зараз няма дзе яго захоўваць, бо ў музеі другі год ідзе рамонт. У гэтых умовах мы вымушаны на гэты час адмовіцца ад набыцця экспанатаў, асабліва буйнамаштабных.

Музейшчыкі ўвесь час вымушаны вырашаць дзве ўзаемзвязаныя праблемы. Па-першае, дбаць аб набыцці новых экспанатаў, бо трэба час ад часу аднаўляць экспазіцыю ды такім чынам прывабліваць публіку. І па-другое — адначасова ламаць галаву над тым, як новыя паступленні размясціць у перапоўненых сховішчах. Кожны музей сам вырашае, дзе і як яму захоўваць свае экспанаты. Ведаю, што і Літаратурны музей Якуба Коласа, і Нацыянальны гістарычны арандуець памяшканні пад сховішча.

Даўно ідзе гаворка пра неабходнасць стварэння ў сістэме Міністэрства культуры цэнтралізаванага фондасховішча, якое на дадзеным этапе вырашыла б гэтую праблему хаця б для сталічных музеяў. Будаваць яго збіраюцца за адміністрацыйнай мяжой горада. Але я чула, што запланаваны будынак занадта малы, каб адпавядаць свайму прызначэнню.

Дапускаю, што нават тыя музейшчыкі, якія ведалі аб прапанове Адама Глобуса, вырашылі яе праігнараваць, бо не пажадалі займець праз такі падарунак праблем...

— Пра тое, што літаратар Адам Глобус шукае новага гаспадара для рэчы, якая належала Уладзіміру Караткевічу, мы даведаліся з Інтэрнэту. Калі ж звярнуліся да яго з просьбай перадаць стол пісьменніка ў наш музей, ён адмовіўся: сказаў, што хацеў бы, каб гэтая рэч засталася ў Мінску. Чаму рэліквіяй не зацікавіліся сталічныя музеі, мне меркаваць цяжка. Можа, і сам Адам Глобус штосьці зрабіў не так? У дадзеным выпадку, на маю думку, абвесткі ў Інтэрнэце недастаткова. Калі ты зацікаўлены ў тым, каб рэч трапіла ў музейныя фонды, дык звярніся да дырэктцыі музея. Рабочы стол Уладзіміра Караткевіча пасуе экспазіцыі Музея гісторыі беларускай літаратуры. Яшчэ ён мог бы зацікавіць Музей гісторыі горада Мінска або Нацыянальны гістарычны музей. Вось па гэтых адрасах і варта было прайсціся. А ў выпадку, калі б усе адмовілі, — афіцыйна звярнуцца са сваёй прапановай у Міністэрства культуры краіны. Такой мне як супрацоўніку музея ў дадзеным выпадку падаецца паслядоўнасць дзеянняў уладальніка рэліквіі.

У параўнанні з музеямі Купалы і Коласа, аршанскі Музей Караткевіча даволі малады. Нашы фонды — на стадыі актыўнага фарміравання, і немалую іх частку складаюць рэчы, падараныя музею. Канешне, хацелася б, каб сярод іх быў і той рабочы стол Караткевіча. Але тое, што стол пісьменніка ў рэшце рэшт трапіў у кнігарню "У", для рэліквіі не горшы варыянт, бо туды прыходзяць людзі, неабякавыя да роднага слова...

Замест P.S.

Адам ГЛОБУС
(Уладзімір АДАМЧЫК),
літаратар, мастак:

— Я паставіў умовай, што рэліквія павінна застацца ў Мінску. І гэта мусіць стаць культурнай падзеяй. З павагай стаўлюся да мясцовага патрыятызму, да аршанскага ў прыватнасці. Але постаць нацыянальнага маштабу трэба ўшанаваць у сталіцы краіны. А то Музей Быкава — у вёсцы, куды цяжка дабрацца, Музей Караткевіча — у Оршы... Добра, калі гэта ў дада-

так, калі гэта філіялы сталічнага музея. А калі не, дык такая акалічнасць збівае маштаб асобы, зводзячы яе значэнне да рэгіянальнага ўзроўню. Тым больш, што Уладзімір Караткевіч менавіта ў Мінску пражыў усё жыццё і тут напісаў свае славутыя творы...

Хоць я дэклараваў намер падарыць стол Караткевіча якому-небудзь сталічнаму музею, ды ўсё ж практыку папаўнення музейных збораў падарункамі лічу ненармальнай. Я разумею, у музей грошай не стае, але калі штосьці атрымліваеш задарма, дык ставішся да гэтага без пашаны. А захоўваць будзеш толькі тое, за што грошы заплаціў. Калі мяне просяць падарыць музею бацькавы рукапісы, я адмаўляюся: не таму, што збіраюся зарабіць на бацькавай памяці, а таму, што хачу быць упэўненым: рукапісы ў музеі захаваюцца...

Будзем на сувязі!

Паважаныя чытачы!

Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара.

Пішыце на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню kultura@tut.by, тэлефануйце ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, абмяркоўвайце на [facebook.com/kimpressby](https://www.facebook.com/kimpressby), [vk.com/kimpressby](https://www.vk.com/kimpressby), twitter.com/kultura_by!

Дзяжурны па нумары

Тыраж — незапатрабаваны?

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ,
спецкарэспандэнт газеты "Культура"

Сёлета я адпачываў ля мора ва Украіне. Хоць людзі і выбіраюцца як мага далей ад дому дзеля таго, каб прыдбаць новыя ўражанні, забыцца на хатнія клопаты ды вытворчую завядзёнку, аднак свае звычайкі паўсюль возяць з сабой. Я, напрыклад, куды ні прыехаў бы, падсвядома шукаю ва чымі кніжную краму або хаця б газетны шапік у спадзяванні пабачыць нешта такое, чаго няма ў мінскіх кнігарнях. У тым курортным мястэчку пад Адэсай друкаваная прадукцыя, як і мае быць, адпавядала адпачываючаму фармату: танныя кніжкі кішэннага памеру і немудрагелістага зместу ў мяккіх вокладках. Але сярод лёгкага чытва мне на вока трапілася некалькі кніг адной выдавецкай серыі, якія выклікалі ў мяне сапраўдную цікавасць.

Тэматыка серыі пазначана як "Бібліятэка прыгод для дзяцей", а змест кніг — "па матывах" класічных твораў сусветнай літаратуры. У тым шапіку на паліцы стаялі "Сабор Парыскай Божай Маці", "Капітанская дачка", "Прыгоды бравага ваякі Швейка". Гэта толькі малая частка вялікага адукцыйнага праекта. Серыя была заснавана дзесяць гадоў таму, і кніг у ёй выйшла багата.

"Па матывах" — вызначэнне, як мне падаецца, не зусім дакладнае, бо гэта не пераказ, а скарачаны і адаптаваны для сярэдняга школьнага ўзросту версіі класічных тэкстаў. Гэта звязана сюжэтам нізка стрыжнявых эпізодаў, паводле якіх зразумельны змест і сэнс той або іншай кнігі. Кожная кніга дапоўнена "энцыклапедыяй" — навуковым каментарыем, датычным асоб, рэчаў, падзей ды з'яў, пра якія апавядаецца ў кнізе.

Дзеля аб'ектыўнасці засведчу, што кнігі серыі разыходзяцца нягучка. "Швейк" быў надрукаваны ў 2005-м накладам у 2 000 асобнікаў. Для Украіны гэта няшмат. Дагэтуль кніга ёсць у продажы. А калі такая рэч не знаходзіць спажываўца, дык варта задумацца пра месца кнігі ў сучасным інфармацыйным абшары.

"Энцыклапедыя" ў "Прыгодах бравага ваякі Швейка" мае дваццаць раздзелаў, з якіх чытач даведваецца пра свет напярэдадні Першай сусветнай вайны, пра тое, як утварылася і што ўяўляла з сябе Аўстра-Венгерская імперыя, пра прычыны Першай сусветнай вайны і хаду баявых дзеянняў, узбраенне і вайсковы побыт, пра тое, хто былі ці маглі быць прататыпы літаратурных герояў Яраслава Гашэка. Погляд на рэаліі гісторыі пазбаўлены залішняга піетэту.

Найбольш важна, што ў каментарыях — украінскі чынік, украінскі погляд на падзеі сусветнай і рэгіянальнай гісторыі. У "энцыклапедыі" згадваецца: украінцы (галічане) складалі восем працэнтаў насельніцтва Аўстра-Венгрыі, і пасля распаду імперыі ў 1918 годзе Галіцыя трапіла пад Польшчу.

Сам Яраслаў Гашэк, як згадваецца ў тых жа каментарыях, у 1916-м знаходзіўся ў Кіеве як удзельнік незалежнасцкага руху чэхай і славакаў. Менавіта тут ён пачаў пісаць "Швейка". А ў 1918 пісьменнік пакінуў Украіну разам з адступаючым войскам.

Украінскі чытач, да якога скіравана выданне, не толькі знаёміцца праз яго з класічным творам сусветнай літаратуры, але і даведваецца, што за дачыненне да гэтага твора ды падзей, пра якія ў ім апавядаецца, мае ягонае краіна. Тут і нам варта павучыцца ў паднёвых суседзях. Можна, скажам, адаптаваць для школьнікаў тэкст "Крыжакі" Генрыка Сянкевіча і дапоўніць яго ілюстрацыямі каментарыямі пра наша Сярэднявечча: пра Вялікае Княства ды яго ўладароў, пра войны і уніі старабеларускай дзяржавы, пра яе культуру і мастацтва.

Мне ўкраінскі выдавецкі праект прыйшоўся даспадобы, і, зноў падкрэслію, я лічу яго вартым пераймання. Але дзеля аб'ектыўнасці мушу засведчыць, што кнігі серыі, мабыць, разыходзяцца не вельмі хутка. "Швейк", які ўразаў мяне густоўнасцю мастацкага фармлення ды інфармацыйнай насычанасцю, быў надрукаваны ў 2005 годзе накладам у 2 000 асобнікаў. Для Украіны гэта няшмат. І, як бачыце, дагэтуль кніга ёсць у продажы. А калі такая выдатная рэч не знаходзіць спажываўца, дык варта задумацца пра месца кнігі ў сучасным інфармацыйным абшары. Але гэта ўжо тэма для іншай гаворкі.

Ад падмуркаў да шпіляў

Без сумневу, такі паварот сюжэта адразу выклікае процьму пытанняў. Рэканструкцыя патрабуе куды больш трывалага навуковага базісу, чым проста захаванне парэшткаў. Трэба ж, урэшце, ведаць, што аднаўляць, ці, прынамсі, мець належныя падставы для гіпотэз. Да нядаўняга часу ведаў пра Быхаўскі замак было назапашана зусім вобмаль. Гэта нядзіўна, улічваючы хаця б той факт, што археалагічных раскопак ніколі тут не праводзілася — ізноў жа, да нядаўняга часу.

Але ўжо першыя этапы "паглыблення ў нетры", распачатыя студэнтамі Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта пад кіраўніцтвам члена Савета Рэспублікі Нацыянальнага Сходу Рэспублікі Беларусь,

Яшчэ зусім нядаўна Быхаў настойліва ствараў уражанне "звычайнага" райцэнтра — з ліку тых, дзе воку асабліва няма за што зацікавіцца. Са звычайнай панарамы вытыраліся хіба ацалелыя сведчанні багатай гісторыі, але замест заканамернай цікавасці яны выклікалі адно журботнае пачуццё. І — шкадаванне пра нерэалізаваныя магчымасці, якія з кожным годам развальваліся ў друз. Дзень беларускага пісьменства стаў нагодай для "рэбрэндынгу" Быхава. Вялізныя фрэскі з выявамі Льва Сапегі ды Яна Караля Хадкевіча, якія ўпрыгожылі камяніцы савецкай эпохі, — "ноухаў", варты пераймання. Уражанні на шляху ад замка ды сінагогі таксама ўдалося змяніць — з дапамогай вялізных банераў, што выяўляюць пару росквіту гэтых выбітных помнікаў спадчыны. Вядома, такіх "касметычных" захадаў замала для паўнаўраўнаважанай карэкціроўкі іміджа горада. Але мясцовыя ўлады і не збіраюцца на гэтым спыняцца. Начальнік упраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Магілёўскага аблвыканкама Анатоль Сінкавец паведаміў карэспандэнту "К" сапраўдзена сенсацыйную навіну: Быхаўскі замак не будзе законсерваваны, як гэта прадугледжвала Дзяржпраграма "Замкі Беларусі". З той простае прычыны, што замест згаданых "паўмер", помнік збіраюцца аднавіць ва ўсёй яго велічы!

— Там будзе і шыкоўны музей, і карцінная галерэя, — распавёў Анатоль Сінкавец. — Усяго за якія пяць гадоў руіны ператворацца ў магутны турыстычны аб'ект!..

Рэбрэндынгу

загачыка кафедры археалогіі і спецыяльных гістарычных навук МДУ Ігара Марзалюка, прынеслі багаты ўраджай знаходак ды адкрыццяў.

— Намі выяўлены культурны слой, які датуецца яшчэ III — V стагоддзямі, а ў X стагоддзі на гэтым месцы было ўжо славянскае селішча, — распавёў сенатар і навукоўца. — Што ж да замка, які адлічвае сваю гісторыю ад 1540 года... Мы цалкам даследавалі яго фартыфікацыю, "прарэзалі" першапачатковы вал, зафіксавалі рэшткі падмуркаў сцен, высветлілі, якой была аўтэнтычная падлога ў вежах і пакрыццё даху ў палацы. Выяўлены і кафляныя печы, якія можна рэканструяваць...

Некалькім знаходкам адназначна прыгатавана пачэснае месца ў музейнай экспазіцыі: па-першае,

гэта кельма, забытая кімсьці з муляроў наўпрост у муроўцы, а па другое — кафля з выявай герба Яна Сапегі. Падобных пакуль не выяўлена!

У той самы час, знаходкі ў зямлі ніяк не могуць праліць святло на тую частку замка, што велічна ўзвышалася ў паветры, — скажам, характар завяршэння вежаў. Але тут, нібы знарок, здарыўся яшчэ адзін "цуд". Зусім нядаўна малады даследчык архітэктуры Мікола Волкаў адшукаў у берлінскім архіве панараму Быхава, датаваную 1655 годам: замак там відаць бы на далоні.

— Больш за тое: у нашым рапартажэнні ёсць усе інвентары Быхаўскага замка, — дадае Ігар Марзалюк. — Дзякуючы гэтаму мы дакладна ведаем, якім быў функцыянальны характар тых або іншых памяшканняў ды

іх інтэр'еры, якія былі шпалеры, што за мэбля, колькі было жырэнды... Адпаведна, увесь гэты матэрыял у комплексе стварае належную базу для правядзення рэстаўрацыйных работ.

Як сведчыць практыка нашых суседзяў, вельмі часта памкненне "аднавіць былую веліч" ідзе ўразрэз з сусветнымі прынцыпамі рэстаўрацыі. Не маючы дакладных звестак пра гістарычны выгляд таго або іншага помніка, яго гіпатэтычныя рэканструктары ўзводзяць на старых падмурках "казачныя замкі" — абы было прыгожа. Аднак дадзены выпадак — без сумневу, з іншай катэгорыі.

А вось у тым, што ў Быхаве "будзе прыгожа", сумнявацца ніяк не выпадае. Чаго вартая хаця б велічная барочная вежа, якая калісьці ўзвышалася над палацам! Пакуль

Рэакцыя на рэдакцыю: якія артыкулы газеты

Да артыкула
"Грушаўка-арт"

№ 33

Uladzimir Pashaliuk:

— Фестываль "Дах-XXI", які прайшоў на тэрыторыі сядзібы, валандэрскага летнік, шматлікі творчы «дэсант» з Мінска... Не, не было за апошнія пару дзесяцігоддзяў падобнага на гэтай зямлі! Ёсць спадзяванне, што мясцовыя ўлады, нарэшце, замест гаварылі пачне паступовую працу ў накірунку выпраўлення хібаў у адносінах да нашай Гісторыі...

Да артыкула
"Спонсар для фальклору: хіба гэта рэальна?"

№ 31

Iryna Hlushets:

— Творчасць калектыву «Купалінка» пакуль для мяне далёкая ад таго, што прынята называць фальклорам. Можа, гэта і не так: у Інтэрнэце іншага пра іх няма...

Да артыкула
"Калі казаць пра піяр. (Не)інертны"

№ 33

Юрый Ігруша:

— Дзякуй рэдакцыі газеты "Культура" за аб'ектыўную і паслядоўную палітыку выдання!

Да артыкула
"А ўся справа — у скрынцы?.."

№ 33

Vadim Mojeiko:

— Амаль адначасова з маім артыкулам "Беларускія бібліятэкі застралі ў мінулым стагоддзі" крытычна пра бібліятэкі загаварыла і афіцыйная газета "Культура". Скрыжавалі пальцы і верым, што разам нас павінны пачуць...

Газета «Культура»/www.kimpress.by:

— Вадзім, не ўпершыню, далібог. Вось, скажам, такі артыкул: "Форум бібліятэкараў Беларусі: прыехаць не дзеля адчапнага..." у № 22 за гэты год...

Vadim Mojeiko:

— Так-так, бачыў! Сачу з задавальненнем!..

Да артыкула
"Ці чакаць замежных турыстаў нашым персанальным музеем?"

№ 33

Grigory Borovik:

— Гэта праўда: "...Каб быць цікавымі для свету, трэба мець уласныя амбіцыі. Калі навучымся паважаць сябе, шанаваць сваё, дык і глядзець на нас будуць іншымі вачыма...".

“Бюджэтны” Быхаўскі замак замест перыяду без гаспадара

ванні руін, вызначыць нясучыя здольнасці падмуркаў і муроў. Па словах архітэктара Наталлі Кузняцовай, прагнозы на гэты конт пакуль не дужа суцэсальныя. У чым прычына?

Быхаўскаму замку папраўдзе пашчасціла — прынамсі, параўнальна з іншымі. Многія яго “равеснікі” былі зраўнаваны з зямлёй яшчэ за дзедам-шведам — прычым у літаральным сэнсе слова! А вось гэты аб’ект фартыфікацыі, які не абмінула ўвагай ніводная ваенная віхура, усё ж дажыў да нашых дзён. І таму асабліва прыкра ўсведамляць, што мірны час стаў для яго не менш складаным выпрабаваннем...

Пра перыяд нядаўняй безгаспадарлівасці ўсім вядома. Многія чулі і пра амбітнага “інвестара” з гучным прозвішчам, які ўзяўся аднаўляць замак. Справа скончылася пажарам, а

Генпланаў Быхава. Фартыфікацыйная сістэма была незваротна парушана, а побач са старымі мурамі з’явіліся шаша і мост цераз Дняпро. Некаторыя з тых муроў не вытрымалі вібрацыі колаў цяжкіх машын і асыпаліся. Ды і культурны слой быў пашкодзаны.

— Пад час Дня пісьменства мы планавалі экспанаванне рэшткі ўязной брамы, думаючы, што здолеем адшукаць іх у нетрах зямлі, — распавядае Наталля Кузняцова. — Але замест яе выявілі толькі бетонны рэзервуар, які паўстаў тут ужо ў часы мэблевай фабрыкі. Больш за тое: водаадводная сістэма таксама не зроблена. Аднак, сёння нам давядзецца выпраўляць тыя памылкі, што сталі вынікам безгаспадарлівасці і заняхайвання мінулых часоў...

Сінагога ў Быхаве можа неўзабаве займець статус Музея культурнай спадчыны яўрэяў Беларусі.

ТОЛЬКІ ПАЧАЎСЯ

яе можна ўбачыць толькі на гістарычных выявах альбо макеце замка, які быў створаны навучэнцамі 75-й мінскай гімназіі.

Па суседстве з Сапегамі

Па словах Ігара Марзалюка, археалагічную экспедыцыю ў Быхаўскім замку плануецца зрабіць пастаяннай. Тым больш, работы тут яшчэ — капаць-не перакапаць! Прыкладам, археолагі так і не здолелі поўнасцю расчысціць вялізныя сутарэнні: надта ж гэта складана... Не выключана, што і падземныя хады там знойдуцца, а для раскруткі тураб’екта яны — нібы бензін для агню.

Паралельна з археолагамі ў замку будуць працаваць і тыя спецыялісты, што забяспечваюць “тэхнічны” бок рэстаўрацыі. Ім належыць выканаць падрабязныя інжынерныя даследа-

папярэдне былі разбіты многія ўнутраныя сцены і коміны...

— Падобна, нехта тут упарта шукаў скарбы, — прыйшла да высновы Наталля Кузняцова.

Зрэшты, і папярэдняя эпоха жыцця замка — калі ён належыў мэблевай фабрыцы — таксама прынесла немалую шкоду. З аднаго боку, гэты гаспадар неяк прывёў яго да ладу, а з іншага...

— Гартуючы газеты 50-х гадоў, мы можам сустрэць там заклікі выратаваць Быхаўскі замак: пасля вайны ён быў даволі моцна пашкодзаны, — распавядае дырэктар Быхаўскага гісторыка-краязнаўчага музея Сяргей Жыжыян. — Мэблевая фабрыка яго аднавіла, але... Пра захаванне гістарычных адметнасцей ніхто тады не дбаў...

Па словах даследчыка, такая непавага да мінуўшчыны была замацавана нават на ўзроўні тагачасных

Архітэктар ужо задумваецца пра аднаўленне зруйнаванай ушчэнт ўязной брамы, ды і роў нейкім чынам было б няблага “паказаць”... Аднак цяпер гэта зрабіць будзе даволі складана: тэрыторыя і ваколліцы помніка спадчыны сталі ахвярай “стыхійнай” забудовы, якая моцна парушыла гістарычны ландшафт.

Напярэдадні рэстаўрацыі замак “пачысцілі” ад тых спаруд, што з’явіліся там ужо за савецкім часам. Ды, на жаль, прыкрая тэндэнцыя сябе не вычарпала і па сёння: па суседстве з былым палацам Сапегі нехта ўзводзіць сабе “палацкі” з сілікатнай цэглай — па ўсім відаць, што будаўнічыя работы ў разгары. Дэ-юрэ папракнучь гаспадара катэджа няма ў чым: закон ён не парушае, бо ягоныя кроўныя “соткі” не ўваходзяць у ахоўную зону помніка з прычыны... яе адсутнасці...

(Заканчэнне на стар. 10 — 11.)

чытачы каментуюць у сацыяльных сетках?

Татьяна:

— Якая дваццатка літаратурных музеяў свету? У нас большасць жыхароў Мінска і краіны не ведае пра літаратурныя ды іншыя музеі! Таму мы і не ведаем, што піярыць. Але, канешне ж, чудоўна будзе, калі літаратурны музей, прысвечаны нашаму літаратару, у іншай краіне трапіць у дваццатку лепшых!

Вера Савина:

— «Тут бы павучыцца ў расіян, якія здолелі зрабіць свайго нацыянальнага паэта Аляксандра Пушкіна вядомым і шанаваным ва ўсім свеце». А яшчэ яны, расіяне, «зрабілі» вядомымі і Талстога, і Дастаеўскага, і Чэхава, і Чайкоўскага, і Рахманінава і г. д. ... А вось у Мінску жыла легенда грузінскага тэатра Тамара Цулукідзе. Першы муж — знакаміты рэжысёр Сандро Ахметэлі — расстраляны. Яна ж у высылцы пазнаёмілася з беларускім пісьменнікам Алесем Пальчэўскім і выйшла за яго замуж. Пасля смерці літаратара адкрыла музей у ягоным родным доме ў вёсцы Прусінава на Уздзеншчыне. Там — выток Нёмана. Ва Уздзе яго іменем названа вуліца. Не ведаю, які лёс у гэтага музея, але ж і з грузінскай гісторыяй, атрымліваецца, яго можна звязаць.

А наогул, мне падаецца, што ёсць два аспекты: маральны і матэрыяльны. Безумоўна, неабходна ствараць маленькія сельскія музеі, больш, амаль усе

нашы пісьменнікі нарадзіліся ў вёсках. Сапраўды, ну не мінскія ж “хрушчоўкі” прыстасоўваць пад экспазіцыі альбо мемарыяльныя пакоі! Так, ёсць шыкоўны Музей Петруся Броўкі ў ягонай кватэры на рагу сталічных вуліц Маркса і Леніна, дзе дырэктарам калісьці быў сын паэта Юрый Броўка. Не ведаю, праўда, як яго наведваюць мінчане і госці сталіцы. Мяркую, мо і не нашмат больш, чым Музей Нэмэна ў Старых Васілішках. А маленькія сельскія музеі можна адкрываць пры школах, пры раённых краязнаўчых музеях. На маю думку, для дзяцей вельмі важна ганарыцца сваімі землякамі.

А згаданы мной матэрыяльны «аспект» — за кошт чаго ствараць і ўтрымліваюць музей? Самаакупнасць? Наўрад ці. Хіба калі ўключаць яго ў турыстычныя маршруты, у агратурыстычны зварот. Гэтым патрэбна займацца. І ініцыятыва, я пераканана, мусіць выходзіць менавіта ад энтузіястаў з тых самых вёсак. А яны знойдуцца заўсёды — тыя, хто любіць свой край.

Дарэчы, на радзіме Анатоля Сыса ў Рэчыцкім раёне не першы год ладзіцца свята паэзіі, у ягоным доме мяркуюць ствараць музей. А на радзіме Міхаса Стральцова ў Слаўгарадскім — чамусьці не спяшаюцца. Але не ў апошняй жа ягонай кватэры на васьмым паверсе дома па сталічнай вуліцы Прытыцкага такі музей адкрываць?..

На маю думку...

Камерцыя ды ідэалогія: фестываль у Эстоніі

Вячаслаў КАЛАЦЭЙ,

загадчык кафедры этналогіі і фальклору Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў

Зямля эстонцаў — аднаго з найстаражытных (фіна-ўгорскіх) народаў свету — з прасоленымі морам дзюнамі і бухтамі, зялёнымі барамі, хутарамі з пасісельных валуноў, шпілямі партовага Таліна, як ніякая іншая нагадвае пра вечныя каштоўнасці мірнага ладу жыцця. Невыпадкова менавіта ў тамтэйшым мястэчку Ыйхві напрыканцы ліпеня прайшоў V Міжнародны фестываль “Slaavi Valgus” — адзін з найудалых каляфальклорных оўпэн-эйраў лета.

На гэтым форуме культур розных жанры традыцыйнага і сучаснага мастацтва злучыліся з ідэямі талерантнасці ды павагі да звычайна і светапогляду ўсіх народаў пад агульным нябёсамі. Сінтэз у фестывальным руху камерцыі з ідэалогіяй для нас — пакуль, хутчэй, жаданне, чым норма. І вопыт працы ў такіх умовах здаўна (фундатары фэсту — выдавецкі канцэрн і мясцовы муніцыпалітэт) не можа быць нецікавым.

За тры дні камфортны Ыйхві Лінапарк наведала 30 тысяч гледачоў, якія пакінулі па 8 — 10 еўра толькі за ўваход. На самім фестывалі іх чакалі рэстараны нацыянальнай кухні, этнавёска, “Горад майстроў”, лагер вікінгаў, дзіцячая пляцоўка, сырна-малочная казіная ферма, стаянка амерыканскіх індзейцаў, Бахус і німфы ля бочкі з салодкім віном. А таксама, натуральна, тры сцэны, што працавалі ад апоўдня да прыцемкаў.

Хэдлайнеры — “Іван Купала”, “Londonbeat” і “Svjata Vatra”. Атачэнне для іх — 80 калектываў (колькасць іх удзельнікаў, паводле слоў арт-дырэктара фэсту Вячаслава Лагуткіна, — 1 250) з 8 краін. Дзея стварала фестывальны настрой, таму ў парку людзі бавілі дні сем’ямі.

Сінтэз у фестывальным руху камерцыі з ідэалогіяй для нас — пакуль, хутчэй, жаданне, чым норма. І вопыт працы ў такіх умовах здаўна не можа быць нецікавым.

Фаварытам стаўся, безумоўна, гурт “Іван Купала”: спевы “вельмі блізка” да аўтэнтыкі, густоўная электронная “падложка” пад фальклор (якая, пры ўсёй нескладанасці, насамрэч пабудавана на каранёвых гармоніях танцавальнай і карагоднай рускай музыкі), кантакт з залай і, што заўжды прываблівае, любоў да музычнай культуры свайго народа. Харызматычныя салісткі раскавана пачуваюць сябе на аздобленай святла- і піратэхнікай сцэне ў традыцыйнай вопратцы, абсалютна не імкнуцца змяняць ільняныя кашулі ды сарафаны на квазішляхецкую парчу ды аксаміт, у чым грэшныя многія (у тым ліку беларускія) этнавыканаўцы.

Нетаропка, але паслядоўна дзяўчаты і хлопцы з гурта “Іван Купала” робяць важную справу: ужо не першы год яны “адваёваюць” для этнічнай музыкі славян прастору ў СМІ, адкуль яна сёння выціснута англамоўным музімпартам і мясцовым шансонам. І публіка за гэта ім удзячная: такіх ланцугоў ды ручаёў з гледачоў не было нават на выступленні гіперпластычных афрарытанцаў “Londonbeat” — так, тых, што “I’ve been thinking about you”, калі амфітэатр напаткала сапраўдная істэрыя.

Эстонска-ўкраінскі гурт “Svjata Vatra” шукае альтэрнатыўны гітарнаму рок-саўнд з акардэона, набору народных духавых, ударнай устаноўкі і гучнага вакалу Руслана Трачынскага, які добра арыентуецца ў лабірынтах фальклору нашых паўднёвых суседзяў. Хлопцы сабралі шмат апладысмантаў і з інтарэсам прыслухоўваліся да смякавай і дударскай музыкі ды этнічных спеваў — “фірменнага” складніка гуку нашай “Талакі”, з кім ім давалося дзяліць галоўную сцэну.

Пад апладысменты, карагоды і феерверкі “Slaavi Valgus” быў завершаны, але, як заведзена ў руплівай Прыбалтыцы, аргкамітэт ужо пачаў рыхтаваць наступны фэст.

— Арлен Міхайлавіч, ні для каго не сакрэт, што вы — мастак-філосаф, якому вельмі блізкія пытанні чалавечага быцця, вы ў сваёй творчасці ставіце экзістэнцыйныя пытанні. Як вам пачувалася ў ролі мастака-ілюстратара **“Найвышэйшай песні”** — як вы самі адзначылі, самай палымнай з кнігі **Старога Запавету**?

— Вы маеце рацыю. Мне блізкае выслёе Мікалая Забалоцкага: “Мастацтва — гэта не ўрач, а боль”. Мне не цікава працаваць над такімі рэчамі, якія цешаць вока, упрыгожваючы інтэр’ер, хоць я і не адмаўляю такога мастацтва. Так склалася, што ў мяне іншыя погляды: цікава ставіць складаныя задачы як у кніжнай ілюстрацыі, так і ў станковай графіцы. Але часам з’яўляецца штосьці такое. Вось “Найвышэйшая песня” і сталася такой нечаканай аддушнай. Трэба калісьці і адпачываць ад складаных пытанняў.

— **Наколькі важнай была для вас праца над гэтай кнігай?**

— Разумеецца, пытанне не такое простае. З аднаго боку, мне было вельмі радасна зноў узяцца менавіта за гэтую паэму, з іншага ж — узяцца проста за кніжную ілюстрацыю, адчуць радасць творчасці ў афармленні кнігі. Я ўжо неаднойчы казаў пра тое, што кніжная ілюстрацыя знаходзіцца ў крызісе. Мы бачым на паліцах крамаў тоны танных кніжак у тонкіх, як кажуць зараз, глянцавых вокладках. Усё: на гэтым вычэрпваецца ўся ілюстрацыя. Даўно ўжо не ілюструюцца творы класічнай літаратуры. Дзякаваць богу, сярод выданняў для дзяцей можна знайсці цудоўныя.

Фота Юрыя ІВАНОВА. 2008 г.

Смерці не будзе...

Я невыпадкова назваў так сваё развітальнае слова пра мастака, імя якога ўжо даўно ўвайшло ў класіку сучаснага выяўленчага мастацтва. У Арлена КАШКУРЭВІЧА, сапраўды, смерці не будзе, бо ён пакінуў найяскравейшы след у нацыянальнай культуры Беларусі, а тым самым у еўрапейскай культурнай прасторы. Ён быў маім суседам: тут, на Сурганава, 42, мы побач пражылі шмат гадоў. І шмат гутарылі ды дыскутавалі пра жыццё і мастацтва, пра што я неаднойчы пісаў у СМІ...

Я сустрэкаўся з ім амаль кожны дзень і проста, калі мастак на ліфце з пятага паверха падымаўся на дзвяты — у сваю майстэрню, свой другі “дом”, і назад. І ў гэтай майстэрні ён тварыў чуд: тут нараджаліся яскравыя выяўленчыя вобразы герояў Купалы, Караткевіча, Быкава, Адамовіча, Гусоўскага, Гётэ і Новага Запавету; тут з’явіліся графічныя карціны-серыі “Евангелле

паводле Лукі” і “Апакаліпсіс”, “Асветнікі святых зямлі Беларускай” і “Найвышэйшая песня Саламонава”, напоўненыя пранізлівай асобнай філасофіяй, уласным поглядам на складаны свет і чалавека ў ім. А яшчэ раней — “Купаліяна”, “Майстры”, “Партызаны”, “Блакада”, “Спрадвечнае”...

Ён быў абзмерна таленавітым творцам, пасіянарнай асобай, інтэлігентам у самым высокім сэнсе слова, рыцарам прафесіі, якой служыў бескарысліва і радасна, мастаком, побач з якім мы станавіліся разумнейшымі, больш добрымі, лепшымі. Дзякаваць богу, што ён быў, ёсць і — будзе!..

“Свеча горела на stole, / Свеча сгорела...” Свечка згарэла 26 жніўня... Але яркае святло ад яе — засталася. Святло душы мастака. Святло чалавека, які будзе заўсёды прыцягваць нас сваёй душэўнай цеплынёй, мудрасцю і чалавечай спагадлівасцю...

Заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі Барыс КРЭПАК

“Восеньская песня анёла”.

3 серыі “Concerto grosso”.

Таямніца Арлена

Але цэлы пласт кніжнай выяўленчай культуры сыходзіць — даўно нельга знайсці зборнік вершаў з паэтычнымі малюнкамі. Апошняя кніга, якая мяне парадавала, памятаю, была “Слова аб палку Ігаравым”, праілюстраваная Паўлам Татарнікавым.

— **Але беларускія выдавецтвы выдаюць зусім неблагія кнігі...**

— Разумеецца, гаворка тут ідзе не зусім пра якасць кніжнай прадукцыі — яна зараз на высокім тэхналагічным узроўні. Я кажу менавіта пра кніжную ілюстрацыю, якая паступова сыходзіць у нябыт. А ў мностве кніг з глянцавымі вокладкамі душы няма. Няма аўры кнігі, калі дакранаешся да яе старонак — і сэрца замірае... Магчыма, гэта мая думка, але стаўленне да кнігі для мяне — вельмі асабістая рэч. Для мяне кніга — частка маёй экзістэнцыі. Памятаю, у дзяцінстве я не мог заснуць без кніжкі, не паглядзеўшы перад сном яе карцінак. Пад час вайны, калі нават было няма чаго есці, абмяняў стакан проса на кніжку Аляксандра Дзюма... Справа ў тым, што для мяне важны не толькі змест кнігі, але і прыгажосць, тое, як яна зроблена, якія ў ёй ілюстрацыі. І мне зараз становіцца вельмі сумна ад таго, што не знаходжу, не бачу даканалых і сапраўдных кніг.

— **Мо прыкмета часу — людзям патрэбна інфармацыя, астатняе застаецца “за бортам”?**

— Я ведаю, што ў Вялікабрытаніі, Германіі кнігі ўжо даўно не ілюструюцца. Мо кніжная ілюстрацыя яшчэ жывая ў Чэхіі. Мы паступова таксама набліжаемся да цудоўна выдадзеных, але “глухіх” кніжак. Прыкмета часу, кажаце... Ведаецца, прагрэс — гэта, з іншага боку, і рэгрэс: побач з інфармацыйнымі тэхналогіямі штосьці няўмольна памірае, не толькі кніжная ілюстрацыя. Ды і мы самі, набываючы ўсё больш “наварочаныя” сродкі сувязі, становімся ўсё больш і больш адзінокімі. Хоць і не ведаю: магчыма, самі і прагнем адзіноцтва?..

(З інтэр’ю Дар’і Амяльковіч для газеты “Культура” ў 2008 годзе.)

“Слухаючы Баха”.

“Узнясенне Фаўста”.

“Легенда”.

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь глыбока смуткуе з прычыны смерці КАШКУРЭВІЧА Арлена Міхайлавіча — народнага мастака Беларусі — і выказвае спачуванні родным і блізкім мастака. Светлая памяць пра Кашкурэвіча Арлена Міхайлавіча назаўсёды застаецца ў сэрцах родных, блізкіх, калег і сяброў.

Беларускі саюз мастакоў смуткуе ў сувязі са смерцю КАШКУРЭВІЧА Арлена Міхайлавіча, вядомага мастака, члена грамадскага аб’яднання “Беларускі саюз мастакоў”, народнага мастака Беларусі, які ўнёс вялікі ўклад у развіццё і прапаганду беларускага выяўленчага мастацтва. Рада ГА “БСМ” выказвае спачуванне родным і блізкім у сувязі з напатакшым іх вялікім горам.

“Радаўніца”.

Раман ЦЫРКІН,
галоўны рэжысёр
Мазырскага
драматычнага
тэатра
імя Івана Мележа:

— Прызнацца, я не такі дасведчаны ў сучаснай айчынай драматургіі, у апошніх творах беларускай “новай драмы”, але цалкам адкрыты да паглыблення ў матэрыял. Асабіста для мяне добры твор вымяраецца прыцягненнем увагі да

праблем грамадства, раскрыццём іх праз выразныя сродкі. Таму, калі сучасныя беларускія драматургі ставяць перад сабой падобныя задачы, мы знойдзем агульную мову.

— **У вас ідуць п’есы прадстаўнікоў “новай драмы”?**

“Ды і адкуль нам даведацца?”

— У нас у рэпертуары ёсць казка Паўла Пражко “Чароўны лес”. Таксама я планаваў пазнаёміцца з ягоным творам “Ураджай”. Чытаю і сучасную расійскую драматургію, да прыкладу, братаў Дурнянковых, але мне не хапае ў п’есах аўтараў прывязкі да айчынай глебы: усё ж такі ў Беларусі сітуацыя іншая. Аднак зараз гаворка пра новыя пастаноўкі ўвогуле не вядзецца: магчыма, вы ведаеце нашу сітуацыю...

— **Ваш тэатр пацярпеў ад пажару. У якім рэжыме працуеце?**

— Звольнага ў рэжыме выязной філармоніі, якая паказвае па дзіцячых садках казкі. Разумею, што гэта важна, ды ўсё ж... Хацелася б займець нармальную стацыянарную пляцоўку. Спадзяюся, сітуацыя неяк вырашыцца.

— **На вашу думку, чаму беларуская “новая драма” як з’ява звольнага не ўспрымаецца беларускімі тэатрамі?**

— Прычын — некалькі, але галоўная з іх — мы не можам як след дазнацца пра “новую драму”, асэнсаваць яе. Ды і адкуль? Асабіста я адчуваю нястачу спецыялізаванага выдання, прысвечанага тэатру, дзе друкаваліся б новыя драматургічныя творы, абмяркоўваліся праблемы беларускай тэатральнай прасторы, дзе даследчыкі маглі б размясціць свае работы. У нас жа тэатразнаўцы займаюцца даследаваннямі, ці не так?

— **А дзейнасць Цэнтра беларускай драматургіі і рэжысуры, які займаецца рассылкай новых**

п’ес на сталай аснове? Няўжо вы пра яго не ведаеце? Не атрымлівалі лістоў?

— Магчыма, і атрымлівалі, але зараз узнікла паўза. Паўтаруся, хацелася б быць больш уключаным у працэс. У мяне такое адчуванне, што мы тут, у Мазыры, знаходзімся на нейкім востраве, і да нас даходзяць толькі “крошкі” інфармацыі з “агульнага стала”. Плюс, да ўсяго, не спрыяе дасведчанасці і раз’яднанасць тэатральнай суполкі. Адсюль, мне падаецца, “растуць ногі” многіх праблем, у тым ліку ўспрымання “новай драмы” як невядомай з’явы ці штучнага феномену. І атрымліваецца так, што тэатры, ці нават беларускія рэжысёры бачаць яе — “новую драму” — адно скрозь прызму ўласнага досведу...

Вялікая беларуская сцяна перад “новай драмай”

Частка III

Чарговыя ўдзельнікі апытання “К” — Мазырскі драматычны тэатр імя Івана Мележа, Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя Максіма Горкага і Гомельскі гарадскі маладзёжны тэатр у асобах іх кіраўнікоў ды галоўных рэжысёраў — паставіліся да пытання наконт зацікаўленасці ў п’есах і аўтарах “новай драмы” з філасофскай разважлівасцю. Рэакцыя была рознай: ад шчырай зацікаўленасці да прагматычнага падыходу. Але, у цэлым, меркаванні нашых сённяшніх візаві выявілі наступнае: сучасная беларуская драматургія і феномен “новай драмы” — паняцці размытыя.

Сяргей КАВАЛЬЧЫК,
мастацкі кіраўнік
Нацыянальнага
акадэмічнага
драматычнага тэатра
імя Максіма Горкага:

“Цікавіць драматургія высокага ўзроўню”

— Ваша газета ўжо адзначала акцыю нашага тэатра “Сезон беларускай драматургіі”. І я мяркую, што гэты праект можна лічыць своеасаблівым унёскам у справу папулярызавання сучаснай беларускай драматургіі. Нагадаю яго аўтараў: гэта Аляксей Дударэў з новай п’есай “Экзекутар”, Мікалай Рудкоўскі з пастаноўкай “Бесы. Постскриптум” паводле Фёдара Дастаеўскага, Васіль Дранько-Майсюк, які працуе над драматургічным творам пра Уладзіміра Мулявіна “Пясняр”... Барыс Іванавіч Луцэнка стварыў спектакль па п’есе Андрэя Макаёнка “Зацюканы апостал” пад назвай “Аракул?..”. На маю думку, Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя Максіма Горкага свой крок у кірунку папулярызавання беларускай драматургіі зрабіў.

— **Якімі якасцямі мае валодаць п’еса, каб яна зацікавіла?**

— Яна павінна ўяўляць з сябе па-мастацку цэласны, цікавы, прафесійна зроблены твор. Аскар Уайльд казаў: “Няма кніг маральных ці амаральных — ёсць толькі добра

— Я не імкнуся ўхапіцца і паставіць твор “новай драмы”. Драматургія высокага ўзроўню — вось што мяне цікавіць. Мне нядаўна прыйшла даспадобы п’еса Дзмітрыя Багаслаўскага “Ціхі шоргат сыходзячых крокаў”, але яе перахапіў іншы тэатр. Буду шукаць варыянты...

— **Ваша практыка замовы п’есы драматургам, як гэта адбылося, напрыклад, з “Пане Каханку”, якую напісаў Андрэй Курэйчык, з “Бесы. Постскриптум”, што вы замовілі Мікалаю Рудкоўскаму, апраўдвае сябе?**

— Прыкладаў падобнага супрацоўніцтва мноства — не толькі тыя, якія вы назвалі. Плён гэтых высілкаў можна бачыць сёння на нашай сцэне, і калі я надалей скарыстоўваю падобную практыку, значыць, бачу ў ёй сэнс. Так, я люблю “правакаваць” аўтараў на творы. Калі з’яўляецца пэўная ідэя і ёсць водгук аўтара да маёй прапановы — цікава, што ў выніку можа нарадзіцца... Шлях таго ж “Пане Каханку” да рэалізацыі быў вельмі доўгім: каля дзесяці гадоў. Ідэя пастаноўкі ўзнікла яшчэ пад час працы ў РТБД, а здолела ажыццявіцца ў гэтым тэатры.

— **У вас не было спакусы самому напісаць п’есу?**

— Я — рэжысёр. Ніколі не думаў пра тое.

— **Наколькі прынцыповае пытанне мовы ў Горкаўскім тэатры?**

— У нас няма комплексаў у гэтым пытанні. І наша трупы не горш за іншыя калектывы краіны здольная сыграць спектакль на беларускай мове. Але калі мова арыгінала п’есы — руская, мы будзем іграць на рускай. Усё ж у нашай краіне — дзве дзяржаўныя мовы, і я часам не разумею папрокаў прэсы ў тым, што мы паказваем “Зацюканага апостала” на рускай: Макаёнка напісаў гэтую п’есу на рускай, а потым зрабіў і беларускамоўны варыянт. Мы таксама маем права на выбар мовы. Але тое, што мы іграем на рускай, не значыць, што мы адмаўляемся ад нашага ўнікальнага светапогляду...

Юрый ВУТА,
дырэктар — мастацкі
кіраўнік Гомельскага
гарадскога
маладзёжнага
тэатра:

“Стаўлюся насцярожана”

— Цікаваць да аўтараў “новай драмы” ў мяне ёсць, але, па шчырасці, я стаўлюся да іх творчасці насцярожана. Часам мне здаецца, што некаторыя з сучасных драматургаў проста зрабілі выдатную кампіляцыю дыялогаў, узятых з замежных сайтаў. Я не бачу за гэтымі тэкстамі рухамі ўдумлівасці, душы, што даюць п’есе “доўгайграючы” эфект.

Вось зараз мы напісалі разам з драматургам Васілём Ткачовым п’есу “Букет для ўнука”. Гэта ўжо, падаецца, дваццаць дзвяцяты варыянт, але было неабходна знайсці такія “кропкі”, якія краналі б усіх, каб твор адлюстроўваў розныя погляды людзей на свет. Пабачым, як успрыме публіка гэты варыянт.

— **Ці падаюцца вам занадта легкадумнымі творы сучасных драматургаў?**

— Зразумела, усё залежыць ад драматурга. Спецыфіка нашага тэатра — гэта праца з моладдзю. Таму перада мной стаяць такія задачы: з аднаго боку, прывабіць маладую публіку цікавай тэмай, праблемай, а з іншага — не скаціцца ў гэтую “забаўку” ды эксперымент дзеля эксперыменту. Пры такім раскладзе я аддаю перавагу творам, “правераным” часам, — п’есам Чэхава, Дзюрэнмата, — але, у той жа час, адкрыты для прапановы. Не адмовіўся б ад пастаноўкі маладога рэжысёра, нават калі яна і не атрымаецца.

Дарэчы, у нас ставіць п’есы Святлана Навуменка, рэжысёр

РТБД. Праз яе мы трымаем сувязь з Цэнтрам сучаснай драматургіі і рэжысуры. Аляксандр Марчанка дасылае нам п’есы таго ж Мікалая Рудкоўскага, Дзмітрыя Багаслаўскага, Паўла Пражко... Але, на маю думку, для прарыву “новай драмы” не хапае адмысловай звязкі: малады рэжысёр і малады драматург. Каб такі тандэм прыйшоў у тэатр, патлумачыў, пераканаў у сваім матэрыяле — я, напрыклад, тут жа пайшоў бы праціць грошы на пастаноўку.

— **Якую мову вы звычайна абіраеце для сваіх спектакляў?**

— У нас — чатыры пастаноўкі беларускіх аўтараў, якія, вядома, ідуць на беларускай мове. Быў нават спектакль на трох мовах адразу — “Бязвінная смерць Ганначкі, або Буржуй у бутэльцы”, які ідзе на рускай, беларускай і ўкраінскай. Але наш тэатр звольнага рускамоўны. Вядома, я прытрымліваюся пазіцыі ставіць п’есы на мове арыгінала, аднак маладзёжная публіка ўспрымае наш выбар па-рознаму. Часам бывае і такое: пасля некалькіх хвілін спектакля хтосьці з залы паблажліва выдае: “А, на беларускай!”... Чуць такое, ведаеце, не вельмі прыемна. Вось і думаі пасля: як зрабіць так, каб той тынэйджар, які кінуў абразліваю рэпліку, не сышоў, а зноў прыйшоў у тэатр. Як кажуць, у працы з моладдзю ёсць нюансы...

Занатавала Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ

Бамонд: опера, балет

5 верасня Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета Беларусі адкрывае сезон беларускай прэм'ерай — балетам Вячаслава Кузняцова "Вітаўт". Пакуль артысты рэпеціруюць, пагартаем партытуру.

У самадастатковасці і моцнай пластычнай візуальнасці балетнай музыкі гэтага кампазітара можна было пераканацца неаднойчы. Невыпадкова яго "Клеопатра", два гады таму прэзентаваная шырокай публіцы ў выглядзе літаратурна-музычнай кампазіцыі (ці харэаграфічнай сімфоніі, паводле азначэння яе дырыжора-першаадкрывальніка Аляксандра Анісімава), і дагэтуль пакідае ўражанне таго, што мы

яе не проста чулі, але і "бачылі" (гл. "К" № 38 за 2010 г.). Тое ж самае — з "Вітаўтам", дзе фантазія слухача здольная "дамалываць" усё: старадаўнія палацы, некртанутую прыгажосць краявідаў, шалёную энергетыку паганскіх абрадаў, жажлівую няўмольнасць бітвы, нарэшце, каханне — як нейкі асаблівы прытулак мірнага спакою, сцішана-ўпэўненай радасці. Ніякіх цытат, а тым больш стэрэатыпаў, і, адначасова,

Зерне балета: без клішэ, ды са спасылкамі

"Бэнд"

Эскіз касцюма Біруты для балета "Вітаўт".

трывалае адчуванне таго, што гэтая музыка для цябе — блізкая і нават родная, чаму садзейнічаюць вельмі тонкія, гулліва-незаўважныя, "спасылкі". Прычым ці на далёкую даўніну, ці на сучаснасць — ад І.Стравінскага і М.Раўвэля да лепшых сучасных саўндтрэкаў (дзе Галівуд, дарэчы, "адпачывае"), не мінаючы творчага пераасэнсавання беларускай балетнай спадчыны, асабліва сімфанізму Генрыха Вагнера і каларыстычнай танцавальнасці Яўгена Глебава.

Традыцыйны сімфанізаваны балет, здавалася б, ужо неаднойчы жываў сябе, саступаючы ў мадэрне месца то прынцыповай "кліпавасці",

У 1970-я гэтая п'еса, цяпер ужо класіка нацыянальнай драматургіі, абышла безліч тэатраў, пачынаючы з Масквы. У 2000-я пайшла другая хваля зваротаў. Спектакль ставіўся Дзянісам Нупрэйчыкам у Новым драматычным тэатры, Уладзімірам Савіцкім — у Брэсцкім акадэмічным тэатры драмы. Узгадалі п'есу і ў Расіі. Але цяперашні спектакль Барыса Луцэнкі не згубіцца ніколі — ужо з-за свайго жанру, азначанага як "музычная сямейная трагікамедыя" і, насамрэч, блізкага да мюзікла. Ды галоўнае — таму, што рэжысёр, можна сказаць, кінуй выклік самому сабе, цалкам пераасэнсавалі ўсё, што рабіў у сваіх ранейшых увасабленнях гэтай п'есы. Бо змяніліся не музыка, сцэнаграфія, акцёры ды мізансцэны, а — само разуменне дзеючых асоб і ўсяго твора. І за сам гэты новы, па ўсіх параметрах сучасны погляд на п'есу — брава, Барыс Іванавіч!

Музыка, на мой погляд (а ён адрозніваецца ад ужо агульнапрынятага), выступае ў ролі хіба знешняга "манеўра", які разам з іншымі дэталямі (накшталт "дакументальнага відэа") павінен "падсаладзіць" страву для шырокай публікі, асабліва моладзі. Аляксей Еранькоў у звычайнай для сябе манеры змешвае ў адным катле ўсё, што патрапіцца: цытаты Э.Грыга, Дж.Расіні, А.Барадзіна, вулічныя песенкі накшталт "Кракадзілы", рэп, рок, стылізацыю І.С. Баха, Э.Л. Уэбера, традыцыйнай музыкі Усходу, рок-н-рол, чачотку, джаз, кантры — нарэшце, падмікрафонення песні-зонгі-маналогі Малыша (а праз яго і быццам "аўтара" цяперашняга прачытання). Такая ж наўмысная мешаніна часоў і стыляў становіцца "фішкай" сцэнічных строяў мастака Таццяны Лісавенка. Але нават спісваючы ўсё на даніну модзе постмадэрну, хочацца бачыць ва ўсім нейкі галоўны стрыжань, праз які астатнія пікантныя "дадаткі" набудуць дадатковы сэнс.

Лепш за ўсё гэта атрымліваецца ў сцэнаграфіі Веніяміна Маршака, канцэпцыйнага ўжо па складзе свайго мыслення. "Падказкамі" да зместу пастаноўкі становіцца і ледзь бачная карта Галактыкі

Тэатральная плошча

У рамках праекта "Сезон беларускай драматургіі" Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя Максіма Горкага здзейсніў пастаноўку "Аракул?.." паводле "Зацюканага апостала" Андрэя Макаёнка.

Апостал,

Хто каго "зацюкае"?

які стаў Аракулам

з працягнутымі насустрач рукамі на суперзаслоне, і "распіленая" канапа, часткі якой нагадваюць трон — не самы трывалы, бо адну з ножаў замяняюць падкладзеныя кнігі. Але галоўнае — абрысы ці то егіпецкай, ці то касмічнай, пазычанай з "Зорных войнаў", піраміды, што сваім бляскам асаціруецца з будынкамі сучасных банкаў, цацкамі-статуеткамі... З яе і выходзіць Сын, адразу ўносячы ў спектакль рысы фантазіі, а з імі — і фантазмагорыі.

Колькі б ні "націскалі" ў тэксце на ягоны дзіцячы ўзрост, перад намі, пры ўсёй рэальнай маладосці найталенавітага Уладзіміра Гло-

ва, паўстае зусім не 11-гадовы вундэркінд, а гэты не менш як 40-гадовы "гарадскі вар'ят", дзіўнаваты чалавек "без узросту", своеасаблівы Юродзівы з оперы М.Мусаргскага "Барыс Гадуюн". На такое аблічча працуе не толькі дзіўнаватая вопратка героя і яго манера ці то гаварыць, ці то спяваць, але і пластыка Вольгі Скварцовай-Кавальскай, "падгледжаная" ў філасофскіх аднаактоўках "Экскантрык-балета" Сяргея Смірнова, што паказваліся на Міжнародным фестывалі сучаснай харэаграфіі ў Віцебску. Змена назвы п'есы фіксуе змену "героя нашага часу". Бо ў яго вусны, акрамя рэплік, адрэдага-

ваных рэжысёрам і кампазітарам, укладзены і прамовы тэлекаментатара (той у спектаклі адсутнічае), і цытаты энцыклапедычна-даведчанага зместу (у п'есе Малыш іх чытаў па разумных кніжках), і тэкст тэлеграмы, што цяпер гучыць сапраўдным "прадказаннем", і нават адна з аўтарскіх рэмарак, што папярэдняе п'есе. Часткова гэта — думкі і словы Сына, часткова — быццам "голас з неба" ці з іншых тагасветных крыніц, што праз яго транслюецца.

Дзея пачынаецца быццам там, дзе завяршаўся колішні луцэнкаўскі "...Апостал", калі арганная музыка знакамитага Алега Янчанкі пе-

раводзіла змест з хатне-сямейнага ўзроўню на філасофска-касмічны. "Аракул?..", наадварот, вяртае ў фінале не толькі Малыша, але і яго Дзеда — ужо не фермера, а героя галактычных боек (яго ўвасабляе атлетычны, зусім не "дзядоўскага" ўзросту Алех Коц) — з містычнай прасторы ў побытавую, на мяжу паміж імі. І раптам, у апошняе імгненне, праводзіць паралелі ад Сына да Бога Сына. А вось Мама (Іна Савянкова), Тата (Аляксандр Вергуноў) і Дачка (Алена Сцяцэнка) застаюцца ўсё ў той жа парадыйна-побытавай сферы. Калі што і парушае яе, дык гэта "нестыкоўка": як у такой, мяркуючы па адзенні, маці-эстэці могуць быць настолькі неахайна апранутыя дзеці, быццам наўмысна пазбаўленыя палавых прыкмет? Дачка — у шэрым, на тры памеры большым, "будуўнічым" камбінезоне, Сын — у сінім "бабскім" каптурку, на які і бамжы не паквапіліся б...

Спектакль атрымаўся і сапраўды незвычайным. Ён сведчыць пра несумненны талент Барыса Луцэнкі і яго непдробную творчую маладосць (другую, трэцюю, чарговую, вечную?) — пры больш чым шанёна-юбілейным узросце. Зроблены "ў фармаце" і эстэтыцы Горкаўскага тэатра (музыка, песні, пародыя, танцы, руская мова), разлічаны на рэальныя магчымасці трупы, калі нават некаторыя акцёрскія недахопы падаюцца як задуманае і пралічанае "так і трэба", "Аракул?.." не столькі адлюстроўвае драматургію А.Макаёнка, колькі стварае бязлітасны "партрэт" цяперашняй тэатральнай публікі. Бо ўсё ў ім скіравана на тое, каб нас забавіць, пасмяшыць, здзівіць, нават збавіць з панталыку — і пры гэтым не выпусціць з відовішча без тых або іншых думак ці хаця б іх "сарамлівай" спробы. Бо так ужо ўсё па палічках расставлена-раскладзена, усё разжавана — толькі глытай. Але ж не бяздумна, вядома!..

...Сыходзячы, пачула скаргі дзвюх заўзятых прыхільніц: маўляў, надта складаным спектакль аказаўся...

Надзея БУНЦЭВІЧ
На здымку: сцэна са спектакля. Фота Аляксандра ДЭМІТРЫЕВА

КНЯЗЯ ВІТАЎТА

спалучаючы неспалучальнае, то ўвогуле цішыні. Кузняцоў, наадварот, надаў традыцыям балетнага сімфанізму новае жыццё. Замест простаі дансантнасці ці залішняй інтанацыйна-тэматычнай “зашыфраванасці”, зразумець якую можна хіба пры паглыбленым услухоўванні ў музычныя перыпетыі, ён знайшоў сапраўдную гармонію паміж звычайнай нумарнай структурай — і бясконцым развіццём. У сцэнах “Вітаўта” амаль няма класічнай трохчасткавасці, замест пашыраных дынамічных рэпрыз — скарачаныя, замест “закругленых” структур — адкрытыя. Але імклівае разгортку, пры ўсёй кантраснасці раздзелаў, не даходзіць да мільгацення. Лейтматывы — яркія, пазнавальныя, вобразныя, адметныя па тэмбравых фарбах — маюць адзінае інтанацыйнае зерне, прычым прыныпова не “рамантычнае”, а надзвычай простае, блізкае старадаўнім песняспевам.

А якое ў “Вітаўце” каханне! Без аскамістай “саладжавасці”, азоранае нейкай асаблівай мудрасцю, тонкімі тэмбравымі “прадчуваннямі” і выхадам у касмічную бясконцасць...

На адчуванне эпохі працуе і аркестроўка, якая ўвогуле становіцца ледзь не галоўным выразным сродкам. На жаль, з-за купюр, унесеныя пры пастаноўцы, мы не ўбачым у фінале дадатковага сцэнічнага “бэнда” з труб ды трамбонаў (застаўся толькі хор). Але і без гэтага зразумела, што духавая медзь выкарыстоўваецца ў “Вітаўце” куды радзей, чым у іншых сучасных творах, затое надзвычай трапна. А вось драўляныя духавыя, ненадакучліва расквечаныя шматлікімі ўдарнымі, амаль не сціхаюць. У адрозненне ад многіх твор-

цаў, Вячаслаў Кузняцоў не ператварае аркестр у сукупнасць асобных ансамбляў, не баіцца туці — не толькі кульмінацыйнага, але і... акварэлева-празрыстага. Адыходзячы ад рускіх традыцый аркестроўкі чыстымі тэмбрамі, дасягае па-еўрапейску стыльнай сумесі самых нечаканых інструментальных колераў. Смела працягвае эксперыментаванне з вялікай масай струнных. Замест класічнай лірыкі “шырокага разліву”, тыя быццам імітуюць то народную манеру, то нават... мяккія ўдарныя з подыхам трывожных прадчуванняў. А часам дася-

Эскіз касцюма Вітаўта для сцэны, у якой князь ідзе на вайну.

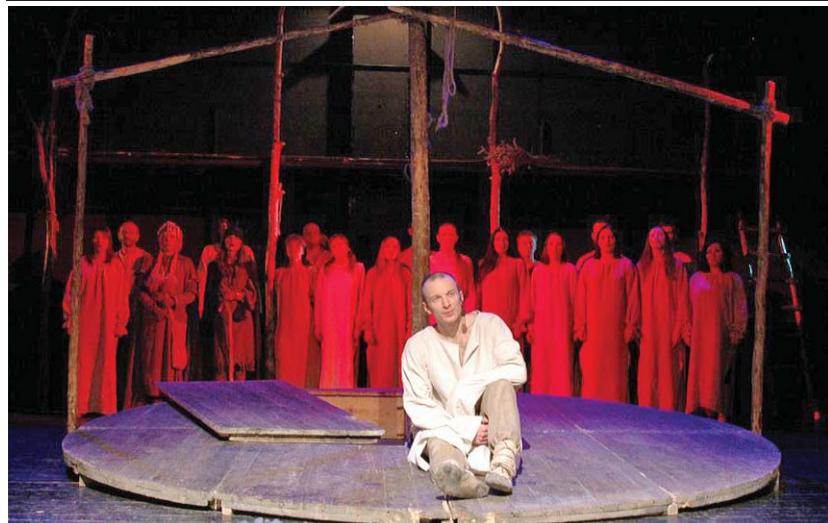
гаюць і асаблівай звонасці! Пры ігры двайнымі нотамаі адкрытыя струны пачынаюць “гудзець”, запаўняючы прастору — дзе лёгкая санорная “туманнасцю”, а дзе грузным масівам гукавой “хмары”.

А якое ў “Вітаўце” каханне! Без аскамістай “саладжавасці”, азоранае нейкай асаблівай

мудрасцю, тонкімі тэмбравымі “прадчуваннямі” і выхадам у касмічную бясконцасць... Як, між іншым, і ўся музычная канцэпцыя партытуры, пабудаваная на пераходзе ад гісторыі да папраўдзе касмічных філасофскіх абагульненняў. Хутчэй бы ўсё гэта ўбачыць на сцэне!..

Надзея БУНЦЭВІЧ

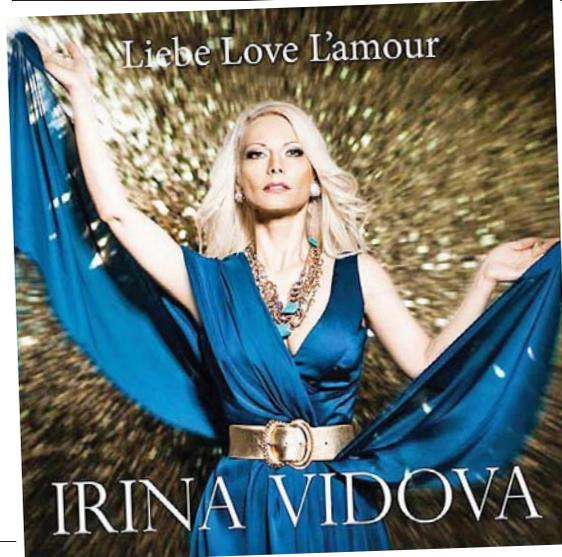
Новы сезон

Па традыцыі, Рэспубліканскі тэатр беларускай драматургіі распачынае чарговы сезон сваёй візітоўкай — рок-фольк-операй “Адвечная песня” паводле Янкі Купалы.

Фота з архіваў тэатра

Прэм’ера

Кампазітар Алег Молчан і спявачка Ірына Відава падрыхтавалі песню “Liebe Love L'amour”. Тэкст яе, вядома — пра каханне. Цікава, што гэта той рэдкі выпадак, калі нашы выканаўцы ідуць на рызык, выпускаючы сінгл, а не альбом для продажу. “Liebe Love L'amour” з’явіцца не толькі ў беларускіх дыскарыянах.

Майстар

Тэатр — майстэрня, дзе кожны працуе на стварэнне буйной задумкі. Пра асаблівасці прафесіі ды “калятэатральныя” рэчы мы пагутарылі з галоўным мастаком Коласэўскага тэатра Святланай МАКАРАНКА, якая сёлета, да таго ж, святкуе юбілей.

Святлана працуе ў Тэатры імя Якуба Коласа больш за васьмнаццаць гадоў. За гэты час яна распрацавала сцэнаграфію і касцюмы каля паўсотні пастацовак, сярод якіх — “Чорная нявеста” А.Дударова, “Ён. Яна. Акно. Нябожчык” Р.Куні, “Ладдзя Распачы” паводле У.Караткевіча, “Памінальная малітва” Р.Горына, “Квартэт” Р.Харвуда ды іншых.

— Мяркую, усё ж такі не кожны мастак можа стаць сцэнографам, — распавядае Святлана Макаранка. — Бо тэатр — калектыўная творчасць. Існуе бачанне драматурга, рэжысёра, тваё і плюс — артысты. Усё трэба звязваць у спектаклі. У мастака вобраз нараджаецца ад уражання з наваколля, ад пабачанага ці адчутага... Мастак-сцэнограф мае п’есы, фактуры артыстаў, якіх трэба ўплесці ў рэчышча дэкарацый касцюмамі, бо ўсё мусіць

Сцэнаграфія гэтага часу

працаваць на адну ідэю. Калі глядач пасля спектакля кажа: “Якія прыгожыя касцюмы!” — на спектаклі можна ставіць крыж...

— Вы скончылі Віцебскі тэхналагічны інстытут. Чаму месцам працы і рэалізацыі творчых задум абралі менавіта тэатр?

— У пэўным сэнсе — воля лёсу. Пасля ВУН збіралася працаваць

Чаму фраза “Якія прыгожыя касцюмы!” — загана для спектакля?

у Абласным краязнаўчым музеі ў аддзеле народнага ткацтва, бо на той час займалася габеленамі. А мой муж скончыў БДТМІ, дзе разам з ім навучаліся і будучыя коласайцы Генадзь Шкуратаў, Таццяна Ліхачова, Валерый Маслюк. Менавіта Маслюк прапанаваў мне працу мастаком-дэкаратарам, якога на той час не ставала Коласэўскаму. Адначасова я паспрабавала сябе і ў якасці сцэнографі. Відаць, гэтая галіна — насамрэч “маё”. Тут ты маеш не проста ліст паперы — тут трэба адчуваць аб’ём, а мне заўжды падабалася арганізоўваць прастору, зыходзячы з адной ідэі. Мне падабаецца менавіта задазеннасць, бо ў абмежаваных умовах трэба знайсці такое, што станеца асаблівым, цалкам “тваім” і ляжа на п’есу і ўсім на душу.

— Што рабіць, калі бачанне матэрыялу не супадае з пунктам гледжання рэжысёра?

— Калі бачанне зусім не супадае — проста не бяромся працаваць разам. Бываюць рэжысёры, якія бачаць эскізы, сцэнаграфію, згаджаюцца з імі, а потым — не выкарыстоўваюць. Гэта крыўдна. А ёсць тыя, якія самі падштурхоўваюць да трансфармацый.

— З кім з рэжысёраў адчувалася найвялікшае паразуменне?

— З Валерыем Маслюком. Мы размаўлялі на адной мове. Нават калі меркавалі па-рознаму (маглі ж сварыцца так, што ажно сцэны трэсліся!) — думалі ў адным кірунку і знаходзілі паразуменне. Ён — першы рэжысёр, для каго я стварала сцэнаграфію. Акрамя таго, што Маслюк быў цікавай асобай і звышталенавітым рэжысёрам, ён меў адну цудоўную якасць: ніколі не здраджаў, умеў абараніць. Шмат з кім з рэжысёраў праца складалася таксама вельмі някпска.

— Вы працавалі сцэнографам і мастаком па касцюмах у Расіі. Ці існуе розніца паміж нашым тэатрам і замежным?

— Збольшага ідуць адным шляхам. Куды? Пакуль невядома, бо тэатр знаходзіцца на этапе спробы ўсведамлення, што ён з сябе ўяўляе і навошта ён цяпер. За савецкім часам роля тэатра была празрыста-зразумелая, а пасля пачалося пераасэнсаванне каштоўнасцей. Еўрапейскі тэатр ператварыўся ў эксперымент і тэатр адчуванняў. А мы розумам — яшчэ ў абмежаваных “саветаў”, але жывём тут і цяпер, таму спрабуем шукаць сябе ў гэтым часе.

— Ці існуюць для вас аўтарытэты ў вобласці сцэнаграфіі? Ці зааплячэце кім?

— Так, для мяне ўзорам заўсёды быў чэшскі сцэнограф Ёзэф Свобода — чалавек, які пасля вайны змог дакладна акрэсліць прафесію мастака-сцэнографі і прыдумаць вельмі шмат новага для тэатра, чым мы карыстаемся і дасюль: гэта і светлавая завеса, і машына пары. А вось лепшы сцэнограф Беларусі, на маю думку, — гэта моцны і магутны Барыс Герлаван...

Гутарыла Марына ПЯТРОВА

“К” вырашыла адсачыць шлях Свята беларускага пісьменства ад стартавага 1994-га да сённяшняга 2013-га. Атрымаўся ўсеабыдны культурна-турыстычны маршрут з 20 этапаў: ад Полацка да Быхава, ад Дзвіны да Дняпра, ад асветніцтва Скарыны да шчырых высноў Баркалабаўскага летапісу. Але гэты маршрут не толькі для аматараў нашай высакароднай даўніны, але і для тых неабыхавых асоб, якіх цікавіць сённяшні стан нацыянальнай культуры.

Асаблівы акцэнт на гістарызмы рабіць не будзем. Спынімся найперш на творчых праектах, народжаных пад час Дня беларускага пісьменства, — на тых, што з поспехам ажыццяўляюцца ў колішніх сталіцах свята і па сёння...

Вось этапы святочнага стваральнага шляху ў храналогіі яго развіцця, шляху, пасля якога застаюцца не толькі абноўленыя палацы, вуліцы ды скверы, але і творчыя ідэі, што працягваюцца на далейшае станаўленне рэгіянальнай культуры.

Геаграфія Слова — храналогія Справы

Полацк (1994, 2003)

Першаму заўжды цяжка, але толькі не Полацку. Адзін з самых самадастатковых беларускіх гарадоў расце-буе па ўласнай комплекснай праграме развіцця. Планава, маштабна буе і ў культурным напрамку. Па словах начальніка аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Віктара Палушкіна, адных толькі дзяржаўных музеяў на сёння ў горадзе — больш за дзясятка.

Менавіта таму Полацк цяпер сам па сабе — музей, які пастаянна ўдасканальвае вуліцы-экспазіцыі ды нязменна прываблівае тысячы турыстаў. І гэта — самы асноўны доўгатэрміновы, а ў перспектыве — бюджэтаўтваральны праект. Да прыкладу, многія мае сябры сустракаюць Новы год менавіта ў горадзе Ефрасінні Полацкай і Францыска Скарыны. І я проста перакананы, што гэтая мода любіць Беларусь неўзабаве перарасце ў сапраўдную любоў да горада, дзе зараджалася беларуская духоўнасць...

А тады, у 1994-м, Дзень беларускага пісьменства яшчэ не меў статуса дзяржаўнага агульнарэспубліканскага свята (гэты статус мерапрыемства набудзе праз чатыры гады, пад час яго правядзення ў Оршы). Таму і асаблівых грашовых укладанняў Полацк не меў. Але менавіта ён, узважана і з вялікім гонарам за ўласную культурную спадчыну, даў старт руху, які цяпер можна назваць летапісам беларускага Слова...

Тураў (1995, 2004)

Выпадак — беспрэцэдэнтны: Тураў з прычыны гісторыка-культурнай значнасці быў абвешчаны ў 1995-м годам. Па турыстычнай насычанасці ён нагадвае Полацк. У тым ліку і ва ўласным культурна-сацыяльным развіцці. У Жыткавічах — 16 тысяч жыхароў, у Тураве — няма і трох тысяч. Але ў апошнім сканцэнтраваны клясавы музей, два дамы культуры, тры бібліятэкі, школа мастацтваў ці не з дзясяткам аддзяленняў.

Начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Жыткавіцкага райвыканкама Сяргей Агіевіч называе Тураў сталіцай культуры раённага маштабу. Адзін з самых цікавых праектаў — восеньскія імпрэзы камернай і духоўнай музыкі. А адзін з самых перспектывных — удасканаленне турыстычных маршрутаў па радзіме Кірылы Тураўскага.

Навагрудак (1996)

Чарговая сталіца Дня пісьменства — чарговы турыстычны бум-горад. Інакш кажучы, мястэчка-музей, якім за адзін дзень не “надыхаешся”. Але “музейнага” статуса горад пакуль не мае. Пагаджаюся: рана. Храніцца не стае інфраструктуры: мала гасцініц, кавярняў і г. д. Дарэчы, пра гэты сэрвісны недахоп нашых знакавых гістарычных мясцін згадаць сёння давядзецца не адзін раз...

Пазалетася ці не ўсёй рэдакцыяй “К” выязджалі ў Навагрудак на суботнік: працавалі на прызамкавай тэрыторыі. Дэбаты пра тое, якой яна павінна быць прывабнай для турыстаў, былі прадоўжаны тады з самымі непадробнымі жарсцямі, бо з замкавай гары адкрываўся наглядны краявід, пазбаўлены і намёку на сувенірна-гандлёвае абслугоўванне. Між тым, турысты да замкавых рэшткаў прыбывалі ў тую суботу на шматлікіх аўтобусах і веласіпедах. Мо з таго часу што змянілася? Пішыце і паведамляйце, будзем толькі рады.

раткевічаўскія чытанні. Па-другое, менавіта пад час свята было афіцыйна вырашана, што Оршы не абыходзіцца без музея слаўтага пісьменніка-рамантыка. І ў 2000-м з нагоды 70-годдзя з дня нараджэння аўтара “Дзікага палявання караля Стаха” адбылося адкрыццё будынка Музея Уладзіміра Караткевіча, які праз два гады прыняў першых гасцей...

Вось што распавядае дырэктар Музейнага комплексу гісторыі і культуры Аршаншчыны Уладзімір Кузубаў:

— На сёння музей мае дзве стацыянарныя экспазіцыі: “Ка-

Заслаўе (2000)

Яшчэ адзін доказ таму, што сталіцай Дня пісьменства могуць стаць у нас не толькі раённыя цэнтры, але і не менш пашанотныя ў плане духоўнасці мястэчкі. Заслаўе — якраз такі гарадок. А асноўны доўгатэрміновы праект тут — удасканаленне дзейнасці Гісторыка-культурнага музея-запаведніка “Заслаўе”.

Запаведнік — паняцце шматграннае. У дадзеным выпадку ўключае ён касцёл Нараджэння Найсвяцейшай Дзевы Марыі, гарадзішча, музей... Але асноўная гаворка ця-

Нясвіж (1997)

Замкавая раскоша Нясвіжа ўражае, натхняе і вабіць. А ў 1997-м для наведвальнікаў былі адкрыты толькі залы першага пусковага палацавага комплексу. Цяпер жа дырэктар Нацыянальнага гісторыка-культурнага музея-запаведніка “Нясвіж” Сяргей Клімаў мысліць больш маштабнымі культурна-эканамічнымі катэгорыямі. Усё зразумела: замак адроджаны і працуе. А музей-запаведнік фінансуецца дзяржавай толькі на 49 працэнтаў. Усё астатняе — высілкі штодзённай працы музейшчыкаў.

Палацавы комплекс на сёння наведала каля 300 тысяч турыстаў. Такую грашовую плынь, па меркаванні Сяргея Клімава, варта скіраваць па рэчышчах дадатковых пастуг. Інакш кажучы, кіраўнік Музея-запаведніка запланаваны на перспектыву рээкспазіцыю гарадской ратушы ды стварэнне яшчэ двух музеяў па-за сценамі палаца: прыватных калекцый і дзіцячага. Усё правільна, еўрапейскі стандарт: калі ў музей — дык усё і сям’ёй ды на ўвесь дзень. Той нацыянальны музейны праект, якому наканавана жыць і развівацца бясконца.

Орша (1998)

Свята нашага пісьменства пастрыяла старту шматлікіх карысных праектаў. Па-першае, пасля ўстаноўкі помніка Уладзіміру Караткевічу ў горадзе распачаліся восеньскія Ка-

раткевіч — чалавек” і “Караткевіч — пісьменнік”. Дзейнічае электронная бібліятэка з фоназапісамі. А літаральна напрыканцы года пісьменніка можна не толькі паслухаць, але і ўбачыць фільмы, створаныя паводле ягоных твораў. Для гэтага мы набываем мультымедыўную апаратуру для кіназалы, што размесціцца побач з музейнай мастацкай галерэяй. Наведвальнікі могуць загадзя замовіць канкрэтную мастацкую ці дакументальную стужку, якую хацелі б паглядзець...

Няма сумненняў, што “караткевічаўскі” праект у Оршы будзе і надальней развівацца пад дэвізам “Быў. Ёсць. Буду”.

Пінск (1999)

Сталіца Беларускага Палесся спрычынілася таксама і да ўшанавання Дня беларускага пісьменства. Можна шмат гаварыць пра аб’екты культуры, што якасна змянілі сваё аблічча да дзяржаўнага свята. Напэўна, менавіта тады, у абноўленым варыянце, Пінск культурны задумаўся над стварэннем уласнага тэатра. Статус тэатральнага горада, як вядома, абавязвае да многага. Іншымі словамі, калі ўжо ўзняў сяг тэатральнага мастацтва, дык заўжды трымай яго на належнай вышыні. Пінск, як падаецца, трымае. Прынамсі, Палескі драматычны тэатр працягвае радаваць пастаноўкамі.

пер — пра “Эрмітаж”: менавіта так называлася карцінная галерэя палацава-паркавага комплексу, што належыў калісьці Антонію Тадэвушу Пшаздзецкаму. Месцілася тут школа. Потым гістарычны аб’ект пераважылі на баланс аддзела культуры... Начальнік сённяшняга аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Мінскага райвыканкама Сяргей Кудзін распавёў, што “Эрмітаж” цяпер рамантуе арандатар. Потым аб’ект стане чарговай культурнай структурай музея-запаведніка “Заслаўе”. Цалкам верагодна, што тут ізноў знойдзецца месца для мастацкай галерэі. Неаспрэчна адно: гарадок за мінскімі весніцамі мае непаўторную аўру і сюды пастаянна прыязджаюць палюбавацца сцішанай прыгажосцю Беларусі.

Мсціслаў (2001)

Такога россыпу гістарычна-архітэктурных цікавостак, як у Мсціславе, больш на Магілёўшчыне няма, напэўна, нідзе. Аматыры Сярэднявечча адкуль толькі сюды ні збіраюцца! Таму ў раённым цэнтры ў свой час была распрацавана раённая праграма развіцця турызму. Далей — болей. Цяпер на радзіме кнігавыдаўца Пятра Мсціслаўца складзена канцэпцыя захавання і развіцця гісторыка-культурнай спадчыны Мсціслаўскай турыстычнай зоны. Калі чарговая ўнікальная раённая праграма бу-

Соцыум

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 4 — 5.)

Зрэшты, як адзначыла Наталля Кузняцова, праекты ахоўных зон быяхаўскіх помнікаў спадчыны ўжо робяцца, прымчым ахопліваць яны будуць даволі шырокія абшары гістарычнага Быхава. Як вядома, замак быў толькі часткай абарончай сістэмы гэтай моцнай фартэцыі, дзе нават і сёння праглядаюцца старыя равы ды бастыёны.

Яшчэ адзін важны яе элемент — адзіная на Беларусі сінагога абарончага тыпу — дайшоў да нас таксама не ў лепшым стане. Але галоўнае, што — дайшоў! Як падаецца, сёння гэты ўнікальны помнік мог бы лагічна дапоўніць айчынную намінацыю сакральнага абарончага дойдства ў Сусветным спісе UNESCO, трапіўшы ў адну кампанію з цэрквамі ў Сынкавічах і Мураванцы ды Камайскім касцёлам.

— Тут нават захаваліся біма ды аўтэнтчныя скляпенні, — распавядае Сяргей Жыжыян. — Дах увогуле

ацалеў працэнтаў на 80%: будавалі ж сапраўды на вякі! А вось тая астатняя 20% — гэта і ёсць галоўная праблема...

Па словах даследчыка, яшчэ ў гады вайны ў сінагогу патрапіла нямецкая бомба. Ліквідаваць прынесены ўрон вырашылі простым чынам: накрыць дах драўляным насцілам. Для саянога склада, у які пераўтварылася сінагога, гэтай увагі было больш чым дастаткова. Потым насціл зніў, праваліўся і стаў ствараць для скляпенняў дадатковыя нагрукі. Таму работы па кансервацыі будынка, прадугледжаныя Дзяржпраграмай “Культура Беларусі”, давялося пачаць менавіта з прыборкі смецця.

Ізноў жа, ёсць усе падставы спадзявацца, што кансервацыйная справа не абмяжуецца. Міністр культуры Рэспублікі Беларусь Барыс Святлоў ужо агучыў у друку ідэю стварэння ў былой сінагозе Музея культурнай спадчыны яўрэяў Беларусі. Месца для адлюстравання такой глабальнай тэмы абрана па-

праўдзе невыпадкова, хаця б таму, што быяхаўская сінагога — адна з дзвюх найстарэйшых у краіне (з ліку ацалелых, вядома). Больш за тое: гістарычныя хронікі захавалі, бадай, беспрэцэдэнтныя сведчанні ўдзелу яўрэйскай грамады ў абароне горада. Значыць, ёсць пра што распавесці ў экспазіцыі...

Гадоў сто таму Быхаў быў яўрэйскім амаль на 80%, сёння ж прадстаўнікоў гэтага народу тут жыве ўсяго 36 чалавек. Але “культурны пласт” не пакідае абыякавым іх суайчыннікаў з усяго свету. Літаральна месяц таму Быхаў наведваў Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Дзяржавы Ізраіль у Беларусі Іосіф Шагал, які прывёз дэлегацыю зацікаўленых асоб...

— Старшыня райвыканкама Дзмітрый Калеёў надае вялікую ўва-

Рэбрэндынг

гу пошукам партнёраў для рэалізацыі гэтага праекта, і таму ёсць усе падставы меркаваць, што сумеснымі намаганнямі мы дасягнем плёну, — адзначыў Сяргей Жыжыян.

Не так даўно сінагога афіцыйна лічылася “безгаспадарнай”, на што звярнулі асабліваю ўвагу супрацоўнікі Камітэта Дзяржкантролю Рэспублікі Беларусь пад час праверкі стану помнікаў спадчыны. Але працяглы дыскусіі адносна таго, на чый баланс павінен перайсці гэты аб’ект, урэшце, спыніліся. Прычым рассеклі гордзіеў вузел менавіта мясцовыя ўлады, усклаўшы на свае плечы адказнасць за лёс помніка.

Музей “папльі” у роў

На сёння паўнаўтаснага музея ў Быхаве, лічы, і няма. Ёсць

установа, якая пасляхова назапашвае ўласныя фонды, займаецца даследчыцкай дзейнасцю, штогод ладзіць клясавыя чытанні... А вось з месцам, куды можна з гонарам запрасіць гасцей, — пакуль праблема.

Некалі музей размяшчаўся ў адным з навабудаў на замкавай тэрыторыі. Гадоў дзесяць таму ён “папльі” у роў па згаданых вышэй прычынах, і ўстанову часова перадыслацыравалі ў “прыстасаваны будынак”. Стварэнню экспазіцыі там перашкаджаў нават не брак плошчы, а недароблены рамонт — уключна нават з элементарнымі камунікацыямі...

Сёння праблема амаль вырашана. Музей рыхтуецца да пераезду ў прыгожую старасвецкую камяніцу на цэнтральнай вуліцы

дзе прынята на самым высокім узроўні, тады можна будзе ў поўны голас казаць пра новую эпоху ў справе рэстаўрацыі знакамітых аб'ектаў горада.

Мір (2002)

Гэтае знакавае мястэчка Карэліцкага раёна якасна змяніла ўласнае аблічча. І справа не толькі ў адроджаным мясцовым замку, якое ахоўвае па-над маляўнічым возерам дух беларушчыны. Справа ў тым, што мястэчка цяпер — не пазнаць. Сінтэз Сярэднявечча з сучасным сэрвісам дае самы нечаканы, але заўжды экзатычны плён. Калі турыст упершыню выходзіць з аўтобуса на мясцовай аўтастанцыі, шок ад спалучэння даўніны і сучаснасці — непазбежны. Вось толькі з тым самым “навязлівым” сэрвісам — пакуль не ўсё як мае быць. На маю думку, не пашкодзілі б тут прыватныя вясковыя кавярні ды страўні ад замкавых часін па кухні і сённяшняга часу — па абслугоўванні. Такі прыдарожны сэрвіс — ды да польскай мяжы. А як можа быць інакш на Гродзеншчыне, якую называюць краінай замкаў?

І яшчэ. Калі бываю ў Крэве, Нясвіжы ці Міры, дык заўжды задаюся пытаннем: а што чыталі нашы магнаты ад Вітаўта да Радзівіла? Інакш кажучы, не лішнімі ў дадзеных паселішчах, на мой погляд, аказаліся б і бібліятэкі, няхай і віртуальныя, са старадаўнімі фаліантамі, “разгорнутымі” для ўсіх ахвотных. Чым не доўгатэрміновы праект?

Камянец (2005)

У Дзень пісьменства сцэну ў Камянцы не ўзводзілі — проста, узорна добраўпарадкавалі тэрыторыю ля Камянецкай вежы. Яна і стала галоўнай дэкарацыяй свята — дэкарацыяй вытанчанага ды брэндавай. Ці не тады ў начальніка аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Мікалая Громіка зарадзілася ідэя ладзіць ля вежы рок-фэстываль? Сёлета ж, на Дзень моладзі, была праведзена “разведка боем”. Сярэднявечная выява вежы ніяк не прарэчыла жорсткім

гітарным рыфам шасці каманд. У наступным годзе іх колькасць павялічыцца ў разы. Сёння аддзел закупляе святлоапаратуру, абвясціў тэндар на набыццё гукаўзмацняльнай тэхнікі... Словам, Камянецкая вежа працягвае натхняць творцаў.

Паставы (2006)

І ў гэтага горада таксама шмат брэндаў. Адзін з галоўных — палац Тызенгаўзаў. І Свята нашага пісьменства паспрыяла яго адраджэнню. Працэс рэканструкцыі, па словах намесніка начальніка аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Аксаны Сакаловай, доўжыцца і па сённяшні дзень. Гэты трансгранічны праект ажыццяўляецца сумесна з прадстаўнікамі Літвы. У справу ўключаюцца не толькі еўрасаюзаўскія грошы, але і сродкі з мясцовага бюджэту. У выніку палацавыя склепы пераўтвараюцца ў музеі. Частку палаца Тызенгаўзаў, як вядома, займае бальніца. Калі ж яна пераедзе ў асобны будынак,

архітэктурная перліна Паставаў пярэйдзе на баланс аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі. Палац, які і цяпер з’яўляецца “культураўтваральным” цэнтрам горада, стане сапраўднай архітэктурнай дамінантай, у тым ліку і Міжнароднага фестывалю народнай музыкі “Звіняць цымбалы і гармонік”.

Згаданы фэст — не менш вядомы брэнд райцэнтра. І добраўпарадкаванне Паставаў да Дня пісьменства мела на ўвазе і архітэктурную падрыхтоўку горада да чарговага музычнага мерапрыемства, якое ўжо добра ведаюць у Еўропе. Арганізатары фестывалю, у сваю чаргу, штогод робяць гасцям творчыя сюрпрызы. Да прыкладу, супрацоўнічаюць апошнім часам са студэнтамі Акадэміі мастацтваў. У выніку гарадскі парк пастаянна ўпрыгожваецца малымі скульптурнымі кампазіцыямі.

Шклоў (2007)

У райцэнтры не было музея. 1 верасня 2007-га яго ўрачыста адкрылі ў прысутнасці соцень гасцей Дня беларускага пісьменства. Начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Шклоўскага райвыканкама Галіна Валозіна гэтай установай ганарыцца асабліва. Створана яна па арыгінальным праекце і, са-

Пра недахоп аб'ектаў сэрвісу нашых знакавых гістарычных мясцін, у тым ліку і тых, што прымалі Дзень беларускага пісьменства, згадаць сёння давядзецца не адзін раз...

мае галоўнае, пастаянна развівае ды ўдасканальвае свае гісторыка-краязнаўчыя экспазіцыі. Справа ў тым, што ў наваколлях Шклова кожны год працуюць археолагі на чале з прафесарам гісторыі Вольгай Ляўко. Знаходкі, сярод якіх — і рэшткі вежы Шклоўскага замка, становяцца экспанатамі раённага музея. Іх папаўненне, як і інтарэс жыхароў да згаданай установы, не спыняецца...

У сувязі з тым, што пад час Свята пісьменства ў райцэнтры з’яўіўся не толькі помнік мецэнату Зорычу, але і мясцоваму агурку, у Шклове сталі традыцыйнымі штогадовыя агурочныя святы. Святы — традыцыйныя, сцвярджае Галіна Валозіна, але кожны раз — са сваімі “фішкамі”, пра якія ўспамінаюць са смехам цягам усяго года. А што? Брэндзі рознымі бываюць.

Барысаў (2008)

У Барысаве мяне ўразіла арганізацыя бібліятэчнай справы. Прынамсі, у мясцовых установах сумна мне не было. Пад час Свята на будынку Барысаўскай цэнтральнай раённай бібліятэкі была ўсталявана мемарыяльная шыльда ў гонар Івана Каладзева — калекцыянера, гісторыка і знаўцы падзей 1812 года. Установа, якая носіць імя мецэната, ладзіць штогадовыя міжнародныя канферэнцыі з удзелам навукоўцаў з Францыі, Германіі, Швецыі, Расіі. Тэма: “1812 год”. У структуры ўстановы — Цэнтральная дзіцячая бібліятэка, мастацкая галерэя “З’ява”, духоўна-асветніцкі цэнтр. ЦРБ — нястомны генератар ідэй, у тым ліку і для сваіх філіялаў на раёне. Таму шматлікія ды змястоўныя бібліятэчныя праекты — не рэдкасць, а правіла.

Смаргонь (2009)

На Свята ў цэнтры горада быў усталяваны валун з прачулымі радкамі пра Смаргонь. Аўтар вершаванага прысвячэння — Мар’ян Дукса, якому споўнілася сёлета 70 гадоў... З часу Дня пісьменства б калектываў раёна сталі народнымі і ўзорнымі. А ўсяго на Смаргоншчыне — 28 угараваных званнямі ансамбляў ды аб’яднанняў. Улетку ж у мясцовым музеі адкрылася новая экспазіцыя.

Хойнікі (2010)

Горад, багаты талентам Івана Мележа, пад час Дня пісьменства займеў шыкоўны новы будынак музея ў колішнім маёнтку паноў Аўраамавых. Навакольны парк пераўтварыўся ў самы папулярны на сёння творчы куток раённага цэнтра. Тут гучаць вершы, песні, сюды вяртаюцца экскурсіі, накіраваныя музейшчыкамі ў Глінішча (радзіма Мележа), на Барысаўшчыну, дзе захаваліся рэшткі палацава-паркавага комплексу, якім валодалі Ястэмабскія...

Хойнікі — цудоўны прыклад таго, як Свята дапамагае пераўтварыць сваю чарговую сталіцу ў сацыяльна-культурную прастору, прывабную для жыцця і працы. Калісьці тут была гасцініца, што ніякай крытыкі не вытрым-

лівала. Пасля 2010-га яе пераўтварылі ў гатэль, дзе ў нумарах ёсць душ з жакузі. Начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Валянцін Баранаў даўно запрашае паглядзець на гэты цуд. Трэба прыехаць...

Ганцавічы (2011)

Па словах дырэктара мясцовага метадычнага цэнтра Алы Занька, менавіта Дзень пісьменства даў дадатковы штуршок для развіцця турыстычных маршрутаў па мясцінах, дзе Якуб Колас пачаў настаўніцка-рэвалюцыйную кар’еру. Экскурсіі ў вёску Люсіна ладзіць Ганцавіцкі краязнаўчы музей. Асабліва папулярнасю карыстаецца дубовы гай, дзе юны настаўнік Лабановіч сустракаўся з прыгажуняй Ядвіскай...

А ў раённым цэнтры знакавымі сталі Алея пісьменства на галоўнай гарадской вуліцы і Літаратурная ратонда ў парку. На першай праводзяцца ўрокі беларускай мовы і літаратуры. Ля другой рэгулярна збіраюцца і спяваюць барды. Так што на роднае слова Ганцавічы не забываюцца і па сёння.

Глыбокае (2012)

Першы Дом рамёстваў на Беларусі пачаў працаваць менавіта ў Глыбокім. Установа да Дня пісьменства была якасна адрамантавана і прыняла не адзін дзясятка гасцей. Не менш іх і цяпер, бо ў РДР ёсць салон па рэалізацыі сувеніраў, якія ўвобмірг раскупляюцца...

Дырэктар установы Святлана Скавырка распавядае, што гадавы план па аказанні платных паслуг будзе выкананы не менш чым на 150 працэнтаў. Для гэтага мясцовыя творцы ладзяць урокі рамяства ў школах, арганізоўваюць экскурсіі па залах РДР.

Ва ўстанове разам з філіялам у Падсвіллі — 11 гурткоў, у якіх бясплатна навучаюцца каля 90 школьнікаў.

Быхаў (2013)

Баркалабаўскі летапіс — не толькі помнік старадаўняй беларускай літаратуры. Ягоны змест, яго стваральнікі — бясконая крыніца і пераканаўчы прыклад для шматграннай дзейнасці мясцовага аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі. І ў гэтым 1 верасня можа пераканацца кожны ахвотны.

Яўген РАГІН

Соцыум

Толькі пачаўся

Быхава. Ремонт там ужо зроблены, экспазіцыя, лічы, гатова — прычым для яе былі закуплены цікавыя экспанаты...

— Але, вядома, увасабленне задум у прастору запатрабуе нямала часу. Балазе справа гэта творчая, і спяшуча тут не выпадзе, — адзначыў Сяргей Жыжыян.

І менавіта таму “прыспешваць падзеі” з нагоды свята было вырашана немэтазгодным. Да таго ж, праграма Дня пісьменства ў Быхаве атрымалася і без таго насычанай.

Адной з яе пляцовак стаў менавіта замак. Яшчэ параўнальна нядаўна атмасфера там была зусім “несвяточнай”. Сёння ж мы бачым даведзеныя да ладу вежы з драўлянымі наверхамі (пакуль што, вядома, і ўтульныя скверык,

пакрыты сучаснай пліткай.

Безумоўна, апошняя выклічана нямала нараканняў з боку прыдзірлівых турыстаў. Па словах Наталлі Кузняцовай, ад пачатку там планавалася куды больш дарэчная ў дадзеным выпадку брукаванка, але ж часавыя ды фінансавыя ліміты прымуслі адкарэктаваць задуму.

Зрэшты, самае важнае тое, што гэтае месца стала запатрабаваным быхаўчанамі. Нават не чакаючы завяршэння будаўнічых работ, сюды ўжо ідуць мамы з каляскамі. Адпаведна, замак і сапраўды ажывае ў сваёй новай функцыі.

Анатоль Сінкавец лічыць, што найлепшае месца для Быхаўскага музея — менавіта ў старых мурах. Для іх аднаўлення сёлета ўжо было асвоена каля 4 мільярдаў рублёў, да канца ж года сума павінна ўзраці

“Бюджэтны” Быхаўскі замак замест перыяду без гаспадара

амаль да 7 мільярдаў. Ды, як відаць, гэтым справа не абмяжуецца, бо работы ў Быхаве — поўны воз.

Не так даўно давялося гутарыць з паспяховым беларускім банкірам і культуртрэгерам (вядома, у найлепшым сэнсе гэтага слова), старшынёй Праўлення “Белгазпрамбанка” Віктарам Бабарыкам. Маю заўвагу адносна ідэалістычнасці яго меркаванняў, нязвыклый для цяперашняга прагматычнага часу, суразмоўца парыраваў папраўдзе слушна думкай: менавіта ідэя з’яўляецца каталізатарам любога прагматычнага пачыну. І калі гаспадар занядбанага сёння замка шчыра верыць, што заўтра туды паваліць натоўпы турыстаў, ён пераадолее ўсе перашкоды. А калі не

верыць — дык нават да “ямачнага ремонту” справа не дойдзе.

У выпадку з Быхавам перспектывы — не прывідныя. Каб гэта зразумець, дастаткова проста паставіць сябе на месца шараговага “спажыўца турпасту”. Калі мінчанін захаце ўбачыць замак на ўласныя вочы (альбо яго проста “дастане” малы, які начытаўся гісторыі пра Хогвардс), сёння ён гэта зможа зрабіць без асаблівых выдаткаў: сеў у машыну альбо купіў недарагі аднадзённы тур — і праз паўтары-дзве гадзіны ты ўжо ў Міры ці Нясвіжы. Ашаламляльнае гэтае наведванне апошнім двух аб’ектаў сведчыць, што замак — найлепшая прынада для масавага турыста, прычым нават не столькі замежнага, колькі, перадусім, “свайго”. Гэта адукацыя, выхаванне, а значыць, і патрыятычная ідэалогія.

Жыхар Гомеля або Магілёва пакуль не можа дазволіць сабе такой раскошы, як “бюджэтны” замак. Ад Гомеля да Нясвіжа — амаль 450 кіламетраў. Ад Гомеля да Быхава — разы ў тры менш. Ад Магілёва да Быхава — увогуле рукой падаць. А Гомель плюс Магілёў — гэта ўжо добрая палова Мінска.

Канкурэнтаў у Быхава тут няма ды і быць не можа. Ва ўсёй Усходняй Беларусі ёсць толькі адзін замак, які можа быць адноўлены на добрым навуковым базісе. Як вы ўжо згадаліся — менавіта Быхаўскі!

Улады Магілёўшчыны сапраўды ўсведамляюць наймаверныя перспектывы сціглага райцэнтра. Да пераадолення размаітых цяжкасцей, непазбежных пры рэалізацыі грандыёзных задум, ім таксама ўжо не прывычайвацца: той жа Анатоль Сінкавец даўно зарэкамэндаваў сябе як сапраўдны “чалавек справы”. І таму агучаныя ім ідэі зусім не выглядаюць “паветранымі замкамі”.

Ілья СВІРЫН, Юрый ІВАНОЎ (фота), нашы спецыяльныя карэспандэнты
Мінск — Быхаў — Мінск

Помнік Баркалабаўскаму летапісу.

Алея, што вядзе ад Быхаўскага замка, дзе распачнуцца ўрачыстасці.

Вуліцы Быхава атрымалі годную аздабу ў выглядзе роспісаў будынкаў.

Навучэнкі Быхаўскай школы рамёстваў Вераніка Лісяйкова, Ірына Лысянкова і Саша Кухціна.

БЫХАЎ ЗАПРАШАЕ!

Намеснік старшыні Магілёўскага аблвыканкама Валерый Малашка, начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Быхаўскага райвыканкама Маргарыта Бацвянкова, старшыня Быхаўскага райвыканкама Дзмітрый Калеёў і начальнік галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Магілёўскага аблвыканкама Анатоль Сінкавец.

Абноўлены Палац культуры ў Быхаве стане адной з яскравых пляцовак святкавання Дня беларускага пісьменства.

Фотарэпартаж
Юрыя ІВАНОВА

Кінаатэр "Радзіма" рыхтуецца прыняць глядачоў.

Ліхтарні запалаяцца ля замка.

У цэнтры Быхава.

Ці можа літаратурны музей быць не проста запатрабаваным, але і сучасным ва ўсіх сэнсах гэтага слова? Дзяржаўны літаратурны музей Янкі Купалы сваёй новай экспазіцыяй станоўча адказаў на гэтае, для многіх рытарычнае, пытанне. Стваральнікі новай экспазіцыі музея імкнуліся на якасна новым узроўні прадставіць творчасць Песняра ў лёсавызначальны для Беларусі 1920-я гады, паказаць драматургічную спадчыну класіка, адлюстраваць жыццё паэта ў Мінску з 1919-га па 1941 год.

Пра ўсё — па парадку

Мінская тэма ў жыцці Купалы перададзена праз вобраз дома пад таполяй. Купала паўстае як гаспадар утульнага дома, у якім былі рады гасцям. Вядома, што Пясяр на сваім падворку вырошчваў ружы, культываваў некалькі гатункаў соі. У новай экспазіцыі выстаўлена больш мемарыяльных прадметаў, у тым ліку асабістыя рэчы Івана Дамінікавіча.

“Жалейка” ў трывізары

Наш карэспандэнт разам з Аленай Ляшковіч пратэсціраваў інфакіёск для атрымання фотадыплама наведвальніка.

У зале, прысвечанай 1920-м, створана інтэрактыўная зона паводле верша “Хлопчык і лётчык”. І яна насычана не проста мультымедыямі, а “жывымі” экспанатамі кшталту армейскага парашута. Паводле задумы, наведвальнік можа прымерыць на сябе парашут, а дзякуючы шкляннай падлозе — убачыць зямлю з вышыні палёту.

Мультымедыя — хапае!

У той жа інтэрактыўнай зоне размешчана лічбавая панэль. Праз яе наведвальнікам будзе прапанавана паўдзельнічаць у віктарыне, так званым паэтычным караоке.

3D-тэхналогіі рэалізаваны з дапамогай яшчэ аднаго ноў-хау — трывізара. Ён дазваляе стварыць камбінацыю рэальнага аб'екта ды аб'ёмнага малюнка і такім чынам затрымаваць ўвагу наведвальніка музея. У прыватнасці, у 3D-фар-

маце можна пабачыць некаторыя музейныя прадметы, у тым ліку скульптуры Купалы, яго прыжыццёвыя выданні, словам, самыя каштоўныя рэчы, якія засталіся з той ці іншай прычыны ў фондах.

Яшчэ адна “фішка” музея: тэатральная зала. Выкарыстоўваючы яе, у музеі можна праводзіць камерныя імпрэзы, а акрамя таго, на экране — глядзець запісы спектакляў паводле твораў Песняра.

Нават звычайная тумба для афіш у музеі — незвычайная. Так, акрамя афіш са спектакляў Купалы, праз убудаваны сэнсарны экран можна паглядзець архіўныя фотаздымкі і нават некаторыя спектаклі. Больш за тое: цяпер навуковыя супрацоўнікі пад час правядзення экскурсіі будуць карыстацца смартфонамі.

Такой прысутнасці мультымедыяў тэхналогій і прыёмаў, якія цяпер выкарыстоўваюцца ў Літаратурным музеі Янкі Купалы, айчынныя установы культуры, перакананы, яшчэ не бачылі. Новая экспазіцыя музея нават у параўнанні з літаратурнымі музеямі блізкага замежжа глядзіцца вельмі незвычайна.

Па словах дырэктара музея Алены Ляшковіч, гэта быў вельмі цікавы эксперымент. Як паказвае запатрабаванасць і зацікаўленасць з боку турыстаў да першай экспазіцыянай чаргі, ён атрымаўся ўдалым. Відавочна, вельмі плённа прапрацаваў на поспех музейнай канцэпцыі і

мастак Аляксандр Далідовіч, выпускнік Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў. Нягледзячы на тое, што гэта яго другая работа, Аляксандр змог выдатна раскрыць задумкі аўтараў канцэпцыі, у тым ліку мастацкі вобраз тэмы шляху.

Купалаўскі мэйнстрым

Часам, аглядаючы калекцыю пэўнага музея, не можаш пазбавіцца адчування дэжавю. Яно і не дзіва: пры стварэнні экспазіцыі актыўна пазычаюць новыя тэхналогіі і прыёмы ў сваіх калег. Ці выкарыстоўваўся замежны досвед пад час “абнаўлення” Музея Янкі Купалы?

Як аказалася, пэўнае падабенства (па словах Алены Ляшковіч — выпадковае) з Музеям Аўгуста Стрынберга можна будзе адчуць у экспазіцыі трэцяй — апошняй — чаргі музея, якую павінны адкрыць да канца бягучага года. Да прыкладу, у кабінцеце пісьменніка загучыць голас Купалы. У гасцеўні пад час аповеду пра вандроўку Песняра ў Чэхію з грамафона мае граць музыка з пласцінак, прывезеных пісьменнікам. Гукі франтавой Масквы будуць суправаджаць тэкст экскурсавода пра апошняе падарожжа Купалы з Ляўкоў у эвакуацыю. Цікава, што гучанне будзе вуканакіраваным: наведвальнікі суседніх пакояў гукаў пачуць не змогуць.

А вось у фінскіх калег, як прызналася Алена Раманаўна, адну ідэю ўсё ж пазычылі. Так, усе наведвальнікі будуць разам з уваходным білетам атрымаваць наклейкі з выявай Янкі Купалы.

Інфакіёск з функцыяй фатографіі

Што можна ўзяць на ўзбраенне раённым музейам? Па словах Алены Ляшковіч, айчынным музейам не трэба баяцца змяняцца: “Мы доўга вагаліся, баяліся, што ўсе ноў-хау не прыжывуцца. Нашы страхі аказаліся дарэчнымі: музейная мультымедыявая інтэрактыўнасць вельмі падабаецца. Мы адсочваем водгукі адносна нашага музея на рознастайных сайтах. Шмат моладзі ідзе ў музей, а пасля — актыўна абмяркоўвае ўбачанае”.

Алена Раманаўна мяркуе, што, нягледзячы на фінансавыя абмежаванні, ці не кожны раённы музей можа сабе дазволіць універсальны інфакіёск, падобна да таго, які знаходзіцца на першым паверсе Купалаўскага музея. Дзякуючы яму можна даведацца і пра гісторыю стварэння музея, і пра яго філіялы (па якіх можна здзейсніць віртуальную экскурсію), і нават маршрут з QR-кодам. Найбольш запатрабаваная яшчэ адна функцыя інфакіёска — дыплом наведвальніка. Кожны ахвотны можа сфатаграфавана і літаральна праз пару хвілін атрымаць адметны дакумент. Усё гэта абышлося Музею Янкі Купалы ў 52 мільёны разам з праграмным забеспячэннем. Думаецца, з цягам часу такое ўкладанне грошай абавязкова акупіцца.

3 разлікам на замежнага турыста

Усе анатацыі і этыкетаж у музеі — на беларускай і англійскай мовах. Тым не менш, ніякіх нараканняў ад тых жа расійскіх турыстаў, якіх апошнім часам стала вельмі шмат, не было. Наадварот, часта звяртаюцца з просьбай правесці экскурсію на беларускай мове.

А вось у інфакіёску ёсць і беларуская, і руская, і англійская мовы. Як адзначыла Алена Ляшковіч, пасля поўнага завяршэння работ па стварэнні экспазіцыі на парадку дня будзе выкарыстанне ў музейнай прасторы сістэмы QR-кодаў, якія дазваляць на розных мовах атрымаць інфармацыю пра той або іншы прадмет, скарыстацца паслугай аўдыягіды.

Чакаецца праца і па змяненні экспазіцыі ў філіялах музея. Плануецца, што кожны з іх будзе расставядаць пра сваю адметную старонку з жыцця і творчасці Купалы.

Кастусь АНТАНОВІЧ
Фота аўтара

Парашут для турыста, або Эксперымент атрымаўся!

Рэйтынг ідэй з інтэрнэт-прасторы Актуалізаваць прастору

1. Якой павінна быць ноч?

Пастаянна адшукваю ідэі для правядзення Ночы музей. Наша апошняя тэма, да прыкладу, называлася “Ажылыя плячдысятыя”. Інтэрнэт падказаў шэраг цікавых форм. У кватэрах-музеях Санкт-Пецярбурга вельмі актыўна карыстаюцца такім прыёмам, як актуалізацыя інтэр'ераў. І мы звярнуліся да сяброў — мінскага філіяла маскоўскага тэатра-школы “Вобраз”. Артысты падрыхтавалі ў нашых інтэр'ерах вельмі сімпатычныя тэатральныя пастаноўкі, у тым ліку і паводле твораў Данііла Хармса.

2. Энергія маладых

Гэтым жа чынам скантактавала з актыўнымі маладымі людзьмі, што арганізавалі творчую прастору, якую назвалі “Дом культуры “La toga””. Гэтае цікавае маладзёжнае аб'яднанне выкупіла на сталічнай вуліцы Шчорса дом і зрабіла з яго своеасабліваю творчую лабараторыю, дзе ладзіць выстаўкі ды канцэрты. Мы запрасілі з “Дома культуры...” творцаў па мастацтве хэнд-мэйд да сябе. Так, у музейнай зале часовых экспазіцыі прайшлі ўнікальныя майстар-класы для бацькоў ды іх дзяцей.

3. “Калі ласка!”

Мінская дабрачынная крама “Калі ласка!” збірае старыя рэчы, што аджылі свой век, але знаходзяцца ў досыць добрым стане. Для нас супрацоўнікі зрабілі вінтажную інсталяцыю: прынеслі адзенне, бытавую тэхніку, цікавыя прадметы, якія і сталі асновай для інтэр'ера. Наведвальнікі мелі магчымасць не толькі сфатаграфавана ў такім антуражы, але маглі і пераагрануцца, стаць інтэрактыўнай часткай музейнай эпохі нашай Кватэры-музея ды паўдзельнічаць у самых розных праграмах.

4. Хоць і віртуальная, але — рэстаўрацыя

Аднойчы трапіла на сайт Наўгародскага краязнаўчага музея. Супрацоўнікі скантактаваліся са спецыялістамі ў інфармацыйных тэхналогіях і стварылі віртуальныя рэстаўрацыі не толькі ацалелых пасля вайны гарадскіх будынкаў ды цэркваў, але і іх мастацкага аздаблення. Фактычна гэта — 3D-мадэлі помнікаў архітэктуры, размешчаныя на музейным сайце, якія можна аглядзець і звонку, і знутры...

5. Жывая мемарыяльная кватэра

Інакш кажучы, мы ўсяляк імкнёмся, каб наша Кватэра-музей была жывой, інтэрактыўнай, цікавай ды нечаканай для самага рознага наведвальніка, распавядала б не толькі пра паэта, але і пра эпоху, у якой ён жыў, тварыў, мысліў... І без маркетынгу, без інфармацыйных крыніц тут проста не абысцця.

Алена АРЦЁВА, старшы навуковы супрацоўнік Літаратурнага музея Петруся Броўкі

Аўтар рэйтынгу — магістр Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, актыўны ўдзельнік самых розных творчых праграм і праектаў, а таму — сталы карыстальнік электронных рэсурсаў.

Артэфакты

“3 Вілейкі з любоўю” — пад такой назвай Гарадская мастацкая галерэя твораў Леаніда Шчамялёва анансуе выстаўку работ народных майстроў з фондаў Вілейскага краязнаўчага музея. Беларуска маляваная дыяна, маляванкі на шкле, размаляваныя макаткі (невялікія малюнкi на тканiне, якія выкарыстоўваліся для ўпрыгожання ў чырвоным кутку вясковай хаты) ды іншыя атрыбуты вясковага побыту 1-й паловы XX стагоддзя складуць экспазіцыю, што пройдзе пад дэвізам “Рэгіёны — сталіцы” і станецца падарункам мінчанам да Дня горада 14 верасня.

Маляванка з пасагу

Вілейка дорыць Мінску рай

Макатка “Качняты ў кошыку” невядомага аўтара. Вілейскі раён, 1940-я гг.

Слова “любоў” — не выпадковае ў назве. Яно нарадзілася пры адчуванні, якое ўзнікла пры адборы экспанатаў у Вілейцы. Скарбы народнай творчасці з іх шчырымі вобразамі зачаравалі, напоўнілі прастору энергіяй любові, утульнасці. І ў гулкай вясковай цішыні зацікаў насценны гадзіннічак, што адлічвае час у наша мінулае, прасякнутае шчырай верай у светлую будучыню і магчымасць раю на зямлі. Падобнае жывое адчуванне прыгажосці — у гэтых на першы погляд простых, але выразных ды шчырых работах майстроў маляванкі пачатку XX стагоддзя, сабраных намаганнямі калег.

Вілейскі музей быў створаны больш за трыццаць гадоў таму, і менавіта тады пачалося фарміраванне яго калекцыі, у тым ліку — калекцыі маляванак. У фондах захоўваюцца дыяны як невядомых аўтараў, так і майстроў, чые імёны сталі здабыткам інсцігна мастацтва рэгіёна: гэта Іван Занковіч з вёскі Любаўшы, Вольга Мажыка з вёскі Старынікі, Васіль Дзямішэвіч з вёскі Сіўцы.

— За апошнія тры гады, — распавядае дырэктар Вілейскага кра-

язнаўчага музея Сяргей Ганчар, — калі мы мэтанакіравана ездзілі па вёсках у пошуках прадметаў роспісу, змаглі сфарміраваць калекцыю малюнкаў на шкле і макатак, якая налічвае некалькі дзясяткаў адзінак, што для раённага музея ўнікальна. На вялікі жаль, у савецкі час мастацтвазнаўцы і музейшчыкі практычна не надавалі ўвагі прадметам народнага роспісу па тканiне, цыраце, шкле, бо лічылі іх малакаштоўнымі і адносілі да кітчу. У выніку велізарны пласт народнай культуры быў практычна страчаны. Безваротна сышоў і той час, калі яшчэ былі жывыя

майстры, якія актыўна зараблялі на біванкамі, роспісам па шкле і лёне ажно да 1950-х гг. Мы прыкладаем намаганні, каб ліквідаваць прабел.

Цяпер, калі выязджаеш у экспедыцыі па вёсках і распытваеш пра тое, што, магчыма, яшчэ захавалася з некалі такіх дарагіх сэрцу рэчаў, нязменная чуеш: “Раней такое было ў кожнай хаце, але потым усё павыкідвалі ці здалі “рызнікам”, бо купленае стала маднейшым...”. Але калі ўсё ж такі знаходзіш у доме якой-небудзь

бабулі рамку з малюнкам на шкле з падкладкай з фольгі, то не можаш паверыць свайму шчасцю!..

Раскажу адну гісторыю, на мой погляд, вельмі паказальную, з апошніх экспедыцый, калі мы запісвалі фальклор па вёсках. У адной бабулі убачылі ў далёкім пакоі над ложкама размаляваны дыяны. Яго яркасць і каларыт здзівілі. Калі сталі распытваць пра дыяны гаспадыню, то высветлілася, што гэта — ейны пасаг, які ўжо больш за семдзесят гадоў вісіць каля

сямейнага ложка. Яна распавяла, як у 1930-я, якраз напярэдадні яе вяселля, у вёску прыйшла жанчына, аднекуль з Віцебшчыны, і для ахвотных стала маляваць на заказ. А паколькі бацька нявесты быў “даволі заможны”, то вылучыў для дачкі не проста льняное палатно, а цэлынатканае ваўнянае. На ім майстрыха і намалявала вянок кветак у абрамленні руж, макаў і зеляніны. На нашу просьбу прадаць маляванку для музея бабуля адказала, што яна для яе вельмі дарагая і цяжка з ёй расставіцца. Мы зрабілі фота для архіва музея і з тым з’ехалі.

Праз паўтара года ў музей патэлефанавалі, і на тым канцы дрота пажылы голас спытаў: “Сыноч, ці не вы прыезджалі да нас у вёску запісваць песні ды ўсё цікавіліся маляваным дыяном, які вісеў каля майго ложка?” Я, вядома, тут жа ўспомніў бабулю, спытаўся пра здароўе... “Састарэла я ўжо зусім, дрэнна бачу, зімую ў дачкі і толькі вясной еду зноў у родную хатку. Дык вось, мае дзеткі ўжо поўныя гаспадары ў хаце, стараюцца навесці парадак, як на дачы: паставілі новыя вокны, абабілі нечым такім жа і хату. Унутры робяць, як у кватэры: ставяць новыя дзверы, клеяць новыя шпалеры. І, нарэшце, вырашылі выкінуць маю маляванку: кажуць, што не пасуе новым шпалерам ды абстаноўцы... Я і ўспомніла пра вас ды вырашыла патэлефанаваць, пакуль жывая, і перадаць у музей дыяночкі...”

...Выстаўка з Вілейкі ў сталічнай галерэі — магчымасць судакранання з чымсьці сапраўдным, убачыць цяперашняе народнае мастацтва радасці. Сёння такія “прышчэпкі” аўтэнтычнасці, здаецца, становяцца неабходнымі. Для прафесіяналаў экспазіцыя — яшчэ адна магчымасць задумацца аб значнасці інсцігна культуры. А для гледачоў — выдатная магчымасць атрымаць асалоду ад шчырай прыгажосці работ нашых народных майстроў, ці проста ўспомніць казкі дзяцінства...

Крысціна ЛЯДСКАЯ, куратар выстаўкі, старшы навуковы супрацоўнік Гарадской мастацкай галерэі твораў Леаніда Шчамялёва

Знаходкі

2013-ы праходзіць пад знакам святкавання 100-годдзя зборніка вершаў “Вянок” Максіма Багдановіча. Супрацоўнікі музея цягам доўгага часу вядуць працу па пошуку і выяўленні арыгінальных кніг 1913 года, якія, магчыма, захоўваюцца ў музеях, бібліятэках, архівах, у прыватных асоб. І што самае галоўнае — могуць пахваліцца новымі знаходкамі, большасць якіх адбылася дзякуючы Інтэрнэту.

Дарчы надпіс

У лютым мы звярнуліся ў Яраслаўскую абласную ўніверсальную навуковую бібліятэку імя М.Някрасава. На наш запыт па электроннай пошце паступілі звесткі аб знаходжанні ў Фундаментальнай бібліятэцы Яраслаўскага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта імя К.Д. Ушынскага, у фондзе Дружыніна М.П., артыкула Максіма Багдановіча “Беларускае адраджэнне”. Ён на першай старонцы мае аўтограф беларускага пісьменніка — дарчы надпіс калегу па сумеснай працы ў яраслаўскай газеце “Голос”. Рукапіс паэта быў дагэтуль неведомы супрацоўнікам музея. Аўтограф адкрывае новыя старонкі жыцця Максіма і падказвае накірункі далейшых пошукаў. У 1909 годзе разам з К.Ф. Някрасавым Дружынін пачаў выдаваць газету “Голос”, адзін час быў яе рэдактарам. Асабістыя і творчыя стасункі М.Багдановіча

Дзядзька “Веранікі”

Таямніцы раскрывае Інтэрнэт...

з М.Дружыніным, К.Някрасавым, М.Ашукіным, іншымі супрацоўнікамі рэдакцыі ды журналістамі патрабуюць далейшага вывучэння. А лічбавая копія аўтографа Максіма Багдановіча ласкава перададзена яраслаўскім бокам у дар Літаратурнаму музею Максіма Багдановіча.

Два допісы

Ізноў — прыемная інтэрнэт-навіна, гэтым разам звязаная з Вільнясам. У сакавіку бягучага года ў інтэрнэт-выданнях з’явіўся матэрыял Алеся Смалянчука пад загалоўкам “Вільня зноў нагадала пра сябе як пра важны асяродак беларускай гісторыі”, дзе згадваецца пра невя-

Фота сябра

І яшчэ вестка з Сусветнага паўціння. І зноў — Яраслаўль. Супрацоўнікам музея на старонках сацыяльнай сеткі выяўлены фотаздымак “Выпуск Яраслаўскай мужчынскай гімназіі 1911 года”. На здымку, зробленым у майстэрні М.Баброва, — кіраўніцтва гімназіі, выкладчыкі і выхаванцы, гімназісты. Супрацоўнікі музея адразу пазналі аднаго з вучняў гімназіі — Дзядора Дзявольскага, лепшага сябра Максіма Багдановіча. Яны вучыліся ў паралельных класах, але зблізіліся на глебе любові да літаратуры і гісторыі, часта сустракаліся, хадзілі адзін да аднаго ў госці. Свайму сяб-

ру паэт прысвяціў верш, а імям маляванкай пляменніцы Дзявольскага назваў паэму — “Вераніка”. Гімназію юнакі скончылі ў 1911 годзе.

Тое, што на здымку ёсць партрэт Д.Дзявольскага, дае супрацоўнікам падставу меркаваць, што, хутчэй за ўсё, гэта не клас Максіма, хаця адзін з гімназістаў на яго вельмі падобны. Цяжкасць працы ў тым, што дагэтуль даследчыкі імкнуліся высветліць як мага больш падрабязнасцей творчай кухні М.Багдановіча, яго публікацый у перыядычным друку.

А асабістае жыццё паэта, яго стасункі з сябрамі заставаліся на другім плане. Пакуль што не выяўлены спісы вучняў Яраслаўскай гімназіі — выпускнікоў 1911 года, таму застаюцца пытанні: адзін клас на здымку альбо два? І ці ёсць на фотакартцы, сярод гімназістаў, Багдановіч?

Дзядор Дзявольскі.

Але нават калі гэта паралельны клас, то перад супрацоўнікамі музея ўсё роўна адкрываецца вялікае поле даследчыцкай працы. Неабходна працягваць пошукі спісаў выпускнікоў Яраслаўскай гімназіі 1911 года. Ёсць шансы ідэнтыфікацыі выкладчыкаў, тым больш, большасць з фотаздымкаў была падпісана, але з цягам часу запісы сталі нечытальнымі. Ці ёсць тут здымак самага любімага настаўніка Максіма — Уладзіміра Уладзіміравіча Белавусава, і якія яшчэ адкрыцці нас чакаюць — пакажа час і, канешне ж, праца музейшчыкаў.

Ірына МЫШКАВЕЦ, загадчык аддзела Літаратурнага музея Максіма Багдановіча

Пралог

Мы жывём у дзіўным свеце. Не ведаем, хто і адкуль нашы прабацькі і куды мы ідзем, з якога роду-племені наша фамілія — гэтыя пытанні ў савецкія часы не задавалі. Усё, што было да Кастрычніка, — не “нашанскае”. Напэўна, маральнае падзенне грамадства пачалося з забыцця каранёў сваіх, з абязлічання ўсяго і ўсіх. Здаецца, не прайшло і стагоддзя, а краіна ў масе сваёй ужо ператварылася ў інтэрнат “іванаў, якія не памятаюць роднасці”, і таму людзі нічога не шануюць і нічога не жадаюць ведаць пра сваю гісторыю ды тую багатую нацыянальную культуру, што мы страцілі.

Зігмунд Мінейка.
1860-я гг.

скай лініі не ведае, бо шмат дакументаў згублена. Можна, што захавалася ў нейкіх архівах, але хто ўсё тое зараз будзе шукаць? Унукам і праўнукам сёння гэта, мякка кажучы, “да лямпачкі”, як і чытанне разумных кніг. А тых сапраўдных даследчыкаў нашага вялікага мінулага, да якіх я магу з поўным правам аднесці, напрыклад, вельмі паважанага мной Адама Мальдзіса, засталася зусім няшмат...

Але здараюцца дзівосы, што такія генеалагічныя карані раптам выяўляюцца і ў наш час! Шмат гадоў быў у мяне блізкі сябра — вядомы мастак-жывапісец, выдатны партрэтэыст і рысавальчык Уладзімір Андрэвіч Мінейка. На жаль, улетку

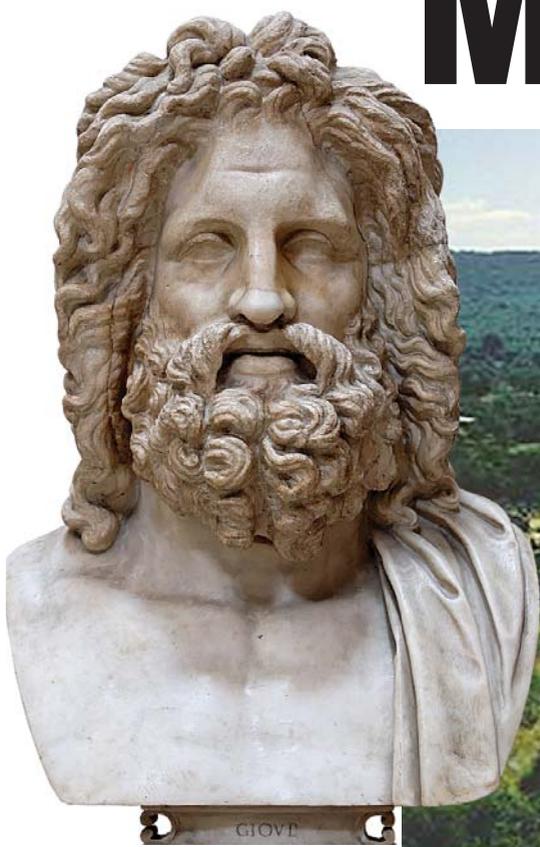
2001-га ён памёр пасля цяжкай хваробы на 76-м годзе жыцця. Незадоўга да гэтага раптам высветлілася цудоўная рэч пра яго роднасныя сувязі з сям’ёй вядомых палітычных дзеячаў Грэцыі: Георгіясам (старэйшым) Папандрэу (1888 — 1968 гг.), яго жонкай Соф’яй Мінейка (1883 — 1981 гг.), іх сынам Андрэасам (1919 — 1996 гг.) і сынам апошняга — таксама Георгіясам (малодшым) Папандрэу (нар. у 1952 г.). Абадва яны, бацька і сын, былі ў розныя часы прэм’ер-міністрамі краіны на Балканскім паўвостраве. Дакладней, я і раней чуў ад Валодзі сёе-тое пра такую неверагодную сямейную сувязь, але лічыў гэта больш цудоўнай легендай, чым праўдай.

Аднак напрыканцы 1990-х Уладзімір Андрэвіч раптам атрымлівае ліст ад Георгіаса Папандрэу-малодшага. У ім Георгіяс паведамляў пра тое, што з вялікім задавальненнем даведаўся, што ў Мінску жывуць ягоныя далёкія сваякі — прадаўжальнікі сямейнага клана Мінейкаў. Да гэтага спадар Папандрэу быў упэўнены, што яго род мае старажытна-польскія карані. І яшчэ ён абяцаў, пры магчымасці, наведаць Мінск, каб асабіста сустрэцца з Уладзімірам Андрэвічам.

У маім хатнім архіве захавалася запіс той размовы з Валодзем наконт гэтай амаль непраўдападобнай гісторыі, якую я зараз прадстаўлю чытачам, перш чым распавесці пра жыццё і дзіўныя прыгоды нашага сённяшняга галоўнага героя — Зігмунда Мінейкі.

**Зігмунд
Мінейка:
паміж
Беларуссю
і Грэцыяй**

Неверагодныя прыгоды ашмянскага Монтэ-Крыста

Галава Зейса.

Праўда, у апошнія гады, у тым ліку на старонках “К”, пачалося ўжо “вяртанне імёнаў”, пакуль што ў галіне пластычных мастацтваў. А колькі яшчэ ў іншых сферах чалавечай дзейнасці невядомых сённяшнім грамадзянам імёнаў тых, хто на працягу апошніх стагоддзяў рабіў гонар і славу нашай Бацькаўшчыне, а потым апынаўся ў чужых краінах? Канешне ж, аднаўляць гістарычную памяць людзей вельмі цяжка, але без гэтага мы проста не будзем паўнацэнным народам, а застанёмся ўсяго толькі насельніцтвам.

Гэтыя невясёлыя думкі прыйшлі да мяне, калі я аднойчы правёў апытанне некалькіх дзясяткаў маладых людзей: каго яны ведаюць з выдатных асоб Беларусі мінулых ча-

соў? Толькі некалькі чалавек назвалі Скарыну і Каліноўскага. З літаратарамі справа была лепш: Купала, Колас, Караткевіч, Багдановіч, Быкаў. Яшчэ згадалі мастакоў Бялыніцкага-Бірулю, Шагала і Савіцкага, а таксама Мулявіна. Хтосьці, з больш падкаваных, блытаўся з родавым кланам Радзівілаў, нехта чуў імёны Рагнеды, Вітаўта, Анастасіі Слуцкай (праўда, толькі па фільме), але не больш за тое.

Разумею, адраджаць свае генеалагічныя галіны сёння складана: большасць з нас сваіх продкаў далей дзедаўскай ці прадзедаў-

Напрыканцы 1990-х мастак Уладзімір Мінейка раптам атрымлівае ліст ад Георгіаса Папандрэу-малодшага. У ім паведамляецца пра тое, што Георгіяс з задавальненнем даведаўся, што ў Мінску жывуць ягоныя далёкія сваякі — прадаўжальнікі сямейнага клана Мінейкаў...

Так-так, таго самага, каго яшчэ пры жыцці і потым называлі ці то “беларускім Эдмонам Дантэсам” (графам Монтэ-Крыста) ці то “гамераўскім Адысеем з-пад Ашмян”. Я дадаў бы: ён быў гэтакі рамантычны ашмянскі Дон Кіхот з напалам актыўнага рэаліста-практыка рэвалюцыянера Джузэпэ Гарыбальдзі, з якім Зігмунд Мінейка, былы беларускі інсургент, аказаўся добра знаёмы, і, падобна да вялікага італьянца, ён зведаў шмат няпростых жыццёвых метамарфоз, перамог і паражэнняў...

(Працяг будзе...)
Барыс КРЭПАК

На гэтым месцы ў старажытнагрэчаскім Дадоне дзве тысячы гадоў таму знаходзіўся храм Зейса, які адшукаў Зігмунд Мінейка.

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:

- Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.
- Мастацтва Беларусі XIX — пач. XX стст.
- Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.
- Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.
- Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
- Выстаўкі:**
- **"Тры іконы са збору найбуйнейшых музеяў Беларусі"** — да 9 верасня.
- **"Слуцкія паясы"** (са збору Львоўскага гістарычнага музея) — да 18 красавіка 2014 г.
- **"3 мінулага ў будучыню"** — да 30 верасня.
- **"Струны прасторы і часу"** (жывапіс Уладзіміра Пракапцова) — да 1 верасня.
- **"Родам з мястэчка"**, выстаўка, прысвечаная 90-годдзю Шымона Перэса і 100-годдзю Менахема Бегіна, — да 30 верасня.

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь:

МУЗЕЙ
"ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ.
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
І-Й ПАЛОВЫ XIX ст."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 327 88 78.

- Пастаянныя экспазіцыі: **"Парадныя залы", "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча", "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."**.
- Выстаўка адной карціны Адама Шэмеша **"Партрэт Людвіка Кандратовіча (Уладзіслава Сыракомлі). 1854"** (са збору Літоўскага мастацкага музея).
- **"Аўтапартрэт"** Валенція Ваньковіча.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
Ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён.
Тэл.: 507 44 68.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка В.Паўленка **"Той абрус, што мама вязала"**.

МУЗЕЙ

В.К. БЯЛЫНЦКАГА-БІРУЛІ
Ў Г. МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

■ Экспазіцыя

"Культура 1-й пал. XIX ст."

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 43 22. z

Экспазіцыі:

- **"Старажытная Беларусь"**.
- **"Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы"**.
- **"Водбліскі ваеннай славы"**.
- **"Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пач. XX стст."**.
- Выстаўкі:**
- **"У промнях веры хрысціянскай"**.
- **"Выратаваныя каштоўнасці"** (сумесна з філіялам Брэсцкага абласнога краязнаўчага музея — музеём "Выратаваныя мастацкія каштоўнасці"). — да 15 верасня.
- **"Скарбы Беларусі"**.
- **"Камунальная кватэра"**.
- **"Пад знакам Меноры. 3 гісторыі яўрэйства на Беларусі"** (до 90-годдзя дзеючага Прэзідэнта Дзяржавы Ізраіль Шымона Перэса і 100-годдзя з дня нараджэння былога Прэм'ер-міністра Ізраіля Менахема Бегіна) — да 1 верасня.

ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДА РСДРП

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.

- Выстаўка **"Палескае мястэчка: Моталь"** (фотаздымкі першага мотальскага фатограффа Аляксея Мінука, а таксама "Рэчы з мястэчак" з прыватных збораў Ірыны Кахановіч).

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ
МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК
"НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19. Тэл.: (8-01770) 5 51 81, 5 31 96, 2 06 02

Палацавы ансамбль:

- Выстаўка гадзіннікаў **"Падарожжа ў часе"** (унікальныя калекцыі

хранометраў XVIII — XX стст. — ад камінных да наручных з Музея гадзіннікаў (Клайпеда) і калекцыі Гомельскага палацава-паркавага ансамбля) — да 25 верасня.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС
"MIP"

г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.

Пастаянная экспазіцыя.

Выстаўкі:

- Фотавыстаўка **"Mip стары — Mip новы"**.
- Выстаўка **"Наваградскі край вачыма Канута Русецкага. 3 альбома 1844 — 1846 гг."** — да 30 верасня.

"ПАЛЕСКАЕ МЯСТЭЧКА"

Здымкі першага фатограффа з вёскі Моталь, што на Іванаўшчыне, прадстаўлены на выстаўцы ў Доме-музеі І З'езда РСДРП. Кадры Аляксея Мінука адносяцца да 1927 — 1977 гг.

УВАГА!

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА
НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"

ІНДЫВІДУАЛЬНЫ ІНДЭКС — 63875
ВЕДАМАСНЫ ІНДЭКС — 638752

- Выстаўка аўтарскіх лялек **"Малая гасцеўня"** — да 31 верасня.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-
МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ
ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыі:

- **"Якуб Колас. Жыццё і творчасць"**.
- Інтэрактыўная гульня **"Таямніцы дома Песняра"** для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.
- Тэатралізаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам для школьнікаў малодшага ўзросту.
- Выстаўкі:**
- **"Якуб Колас. Жыццё і творчасць"**.
- Інтэрактыўная гульня **"Таямніцы дома Песняра"** для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.
- Тэатралізаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам для школьнікаў малодшага ўзросту.
- Выстаўкі:**

■ Музейна-педагагічны праект для дзяцей дашкольнага і малодшага школьнага ўзросту **"Кроцім у школу разам з Коласам"** (заяўкі прымаюцца па тэлефоне: +375 (17) 284-17-02.

■ Выстаўка "Вучні Якуба Коласа" з фондаў музея, прымеркаваная да Дня ведаў.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ
МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкi Купалы, 4.
Тэл.: 327 78 66.

■ Пастаянная экспазіцыя

"Шляхі" з праглядам

роліка ў 3D-фармаце.

■ Цыкл музейна-

педагагічных заняткаў

з элементамі тэатралізацыі

"Дзядзька Янка, добры

Выстаўкі:

- Творы **Нікаса Сафронава** — да 8 верасня.
- Работы Марыі Быкавай **"Цені палацавай эпохі"** — да 15 верасня.
- Старажытнаруское шыццё XV — XVIII стст.
- Са збораў Разанскага гісторыка-архітэктурнага музея-запаведніка **"Жывапіс іголкай"** — да 6 кастрычніка.
- Мастацкія творы Анжалікі Шабалтас **"Востраў белых птушак"** — да 22 верасня.
- Жывапіс У.Кожуха і скульптура С.Бандарэнкі **"Чыстае, светлае, роднае"** — да 8 верасня.

Экспазіцыі:

- **"Культывы прадметы"** ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).
- **"Загадкавыя фантазіі мора"** (грот палаца).
- Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.
- **"Чырвоная гасцеўня"**.
- "Зала ўрачыстых прыёмаў".
- Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея (цокаль паўднёвай галерэі).

■ **"Старажытная гісторыя Гомельшчыны"**

(археалагічная экспазіцыя).

Вежа палаца

Экспазіцыя:

"Уладальнікі

Гомельскага маёнтка

Румянцавы і Паскевічы".

Выстаўкі:

■ **"Радкі, імёны, лёсы"**

(выстаўка літаратуры к. XIX — пач. XX стст. са збору князёў Паскевічаў).

■ **"Класікі беларускага мастацтва"**

(выставачна-адукацыйны праект).

Паўночнае крыло палаца

Экспазіцыя:

■ **"Свет звяроў Гомельшчыны"**.

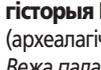
Выстаўкі:

■ Куток жывых экзатычных рэптылій.

Зімовы сад

Свет субтрапічных раслін і жывёл.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ
ГОРАДА ГОМЕЛЯ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 32.
Тэл./факс.: 290 60 10.

■ Юбілейная выстаўка

"Віталь Цвірка. 100..." —

да 18 верасня.

■ Выстаўка Творчай секцыі "Верасень" Беларускага саюза мастакоў — да 18 верасня.

ГАЛЕРЭЯ

"УНІВЕРСИТЕТ КУЛЬТУРЫ"

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.

Тэл.: 327 26 12.

■ Выстаўка дыпломных работ

выпускнікоў кафедры народнага дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва

БДУКІМ — да 2 верасня.

■ Выстаўка вырабаў

беларускіх народных промыслаў

і рамёстваў

"Белхудожпромыслы"

"Жнівенскія перапелы" —

да 2 верасня.

ГРОДЗЕНСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ РЭЛІГІІ